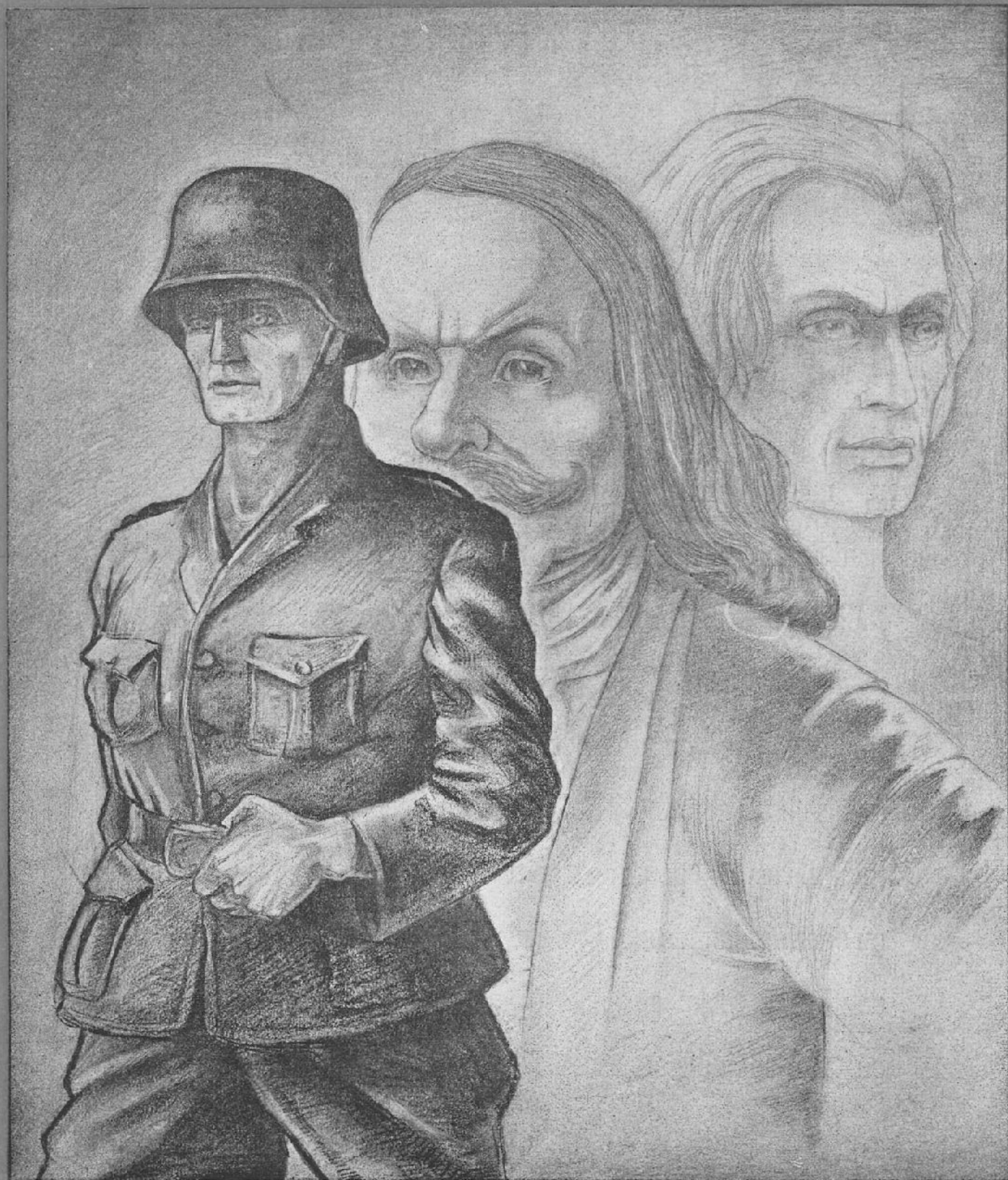

OPVOEDING IN VOLKSCHEN GEEST

4e JAARGANG • No 5 • 1 HOOIMAAND (JULI) 1944
VERSCHIJNT EENMAAL PER VEERTIEN DAGEN

Indien....

ndien ge met bezonnen hoofd alom beroering kunt aanschouwen,
paniek en dreiging om U heen met kalmen blik kunt gade slaan;
Indien, waar and'ren aan U twijf'len, gij uzelf kunt vertrouwen,
maar toch dien twijfel aan Uw trouw ook kunt vergeven en verstaan;
Indien ge wachten kunt het juiste tijdstip met geduld verbeiden,
en als een lastertong U treft, gij laster slechts met waarheid keert;
Indien, vervolgd door haat, ge tot geen wraakgevoel U laat verleiden,
en daarbij nimmer met Uw deugdzaamheid of wijsheid paradeert:
dan ligt de weg naar Vrede, Voorspoed en Voldoening voor U open,
en - wat oneindig meer beteekent - dan, mijn zoon, zijt gij een Man.

Rudyard Kipling (volgens Brockhaus geb. 1865)

vert. J. M. de Vries-de Waal.

Opvoeding in Volkschen Geest

TIJDSCHRIFT
VOOR OPVOEDING EN ONDERWIJS

4e JAARGANG

1 HOOIMAAND — JULI 1944

No. 5

Opstelraad:

Koningin Mariastraat 24, 's-Gravenhage
Tel. 722548. Tel.-adres Avlon.
Giro 452370 (t.n.v. Avlon)
Abonn., adm. en copy aan A. Lapperre
Organisator

Opstellers:

J. Hettema, Vinkeveen, Hoofdopsteller
(verantwoordelijk voor den inhoud)
G. F. Vlekke, Nijmegen
C. Brouwer, Amsterdam

Advertentie-administratie:

Oude Gracht 172, Utrecht. Tel. 11851

Inzending advertenties tot Dinsdagmorgen
1e post in de week van verschijnen.

INHOUD VAN DIT NUMMER:

Indien	pag. 82
De corporatieve gedachte en het onderwijs, door Mr. H. G. Schmit ..	83
Jeugdklanken	85
Maak van den nood een deugd, III, door Dr. D. A. G. Bruggeman ..	86
De politieke ideeën van P. C. Hoof, door P. N. Dezaire ..	89
Heem- en Sibbekennis op het dorp, door J. v. d. Berg ..	91
Richtlijnen voor de biologische waardeering van de verschillende takken van sport II, door J. Bongertman ..	92
Recht en Wet	94
Het Taalhoekje	94
Uit het schoolleven	95
De wereld van het boek	96
Uit de Organisaties	96
Departementale berichten	97
Uit de pers	97

BIJ DE VOORPLAAT

Helden van heden en verleden wijzen de jeugd de toekomst. — Abstracties van jaartallen en systemen vermogen geen karakters te vormen. Die taak kan slechts vervuld worden door het voorbeeld, waartoe het Gods-vertrouwen de kracht geeft.

DE CORPORATIEVE GEDACHTE EN HET ONDERWIJS

De corporatieve gedachte stelt tegenover de *horizontale* organisatie der maatschappelijke krachten — vereenigingen van werknemers en werkgevers b.v. — de *verticale* organisatie: samenvoeging van allen, die werkzaam zijn tot verwezenlijking van één economisch doel in één groep, waarin dus zoowel de aankomende bediende als de directeur van het bedrijf vertegenwoordigd zijn. De tegenstelling van individueele belangen is hier opgegaan in de eenheid van maatschappelijk belang.

Hoewel hier het grensgebied ligt tusschen politiek en economie, berust deze idee niet op louter politieke overwegingen, zooals ten onrechte, meest door ondeskundigen, wordt beweerd, doch is een uitvloeisel van de moderne ontwikkeling der maatschappij, die niet vraagt om sociale efficientie, doch deze, op straffe van vernietiging van den welstand, gebiedend eischt.

Men is het er unisono over eens, dat de economische periode van het „laissez faire, laissez aller” als uit den tijd moet worden beschouwd: ongelimiteerd particulier initiatief, met veronachtzaming van groeps- of algemeen belang heeft zelfs voor den meest verstokten individualist alle aantrekkelijkheid verloren nu men de funeste gevolgen daarvan in den „bloetijd” der liberale economie historisch kan overzien.

Ook de moderne vakbeweging streefde naar organisatie; een ander woord voor ordening, het woord met den neutralen klank, dat echter voor velen op bedenkelijke wijze nadert tot den door henzelf verpolitiekten term „nieuwe orde”.

Het vereischt echter geen buitengewone inspanning te begrijpen, dat een ordening naar beroep of bedrijf zonder hiërarchische controvers op zijn minst economisch gezien voordeelen biedt boven op belangentegenstellingen gebaseerde organisatie binnen dezelfde economische groep; waarbij dan nog buiten beschouwing gelaten wordt de verdeeldheid op politiek en godsdienstig terrein, die wederom de vakorganisaties in elkander onderling bestrijdende, althans niet samenwerkende, deelen splitst.

De overwinning op den liberalen „strijd van allen tegen allen” bestond in beginsel slechts in de vervanging daarvan door een „strijd van iedere groep tegen iedere groep.”

De splitsing der krachten heeft niet alleen een op zichzelf te betreuren verminderd effect der totale energie tengevolge, doch brengt bovendien mee, dat een deel der beschikbare energie wordt aangewend om die der andere deelen te fnuiken.

Het breken van de macht der tegengestelde belangengroep was voor velen het eerste economische en politieke doel; pas daarna zou, na een matelooze of zelfs totale vernietiging van economische waarden tot een nieuwen opbouw kunnen worden overgegaan, waarbij het overwonnen volksdeel als staatsvijandig onder scherpe contrôle zou moeten gehouden worden.

De corporatieve gedachte gaat, inplaats van „strijd van allen tegen allen” of „strijd van iedere groep tegen iedere groep” uit van het beginsel „een voor allen, allen voor een”: ieder geeft zijn arbeidskracht in dienst van allen (waardoor het hooger economisch rendement ook voor zijn deel op hemzelf terugvalt), het geheel is aansprakelijk voor de belangen van het individu (waardoor het individu geen tegenstelling kan zien in zijn economische functie en die van een hooger en of lageren functionaris).

Nu zou zulk een oppervlakkig theoretisch betoog stellig terzijde gelegd worden, versierd met het epitheton „phraseologie”, indien er niet het een en ander uit de practijk aan toe te voegen was, dat niet met een doodoener kan worden afgedaan.

Er is namelijk van verschillende zijden — met totaal verschillende ideologieën — en in verschillende landen niet alleen zeer veel geschreven

over corporatisme, maar ook gedaán in dat opzicht. In de encycieliek *Quadragesimo anno* wordt aangedrongen op *samenwerking* tusschen werkgever en werknemer.

Dat deze samenwerking op andere dan staatkundige gronden wordt geëischt neemt niet weg, dat, economisch gezien, de corporatieve idee hierin uitdrukking vindt.

Het is onloochenbaar, dat in de landen, waar de corporatieve gedachte in daden werd omgezet, een opzienbare opbloei in een merkwaardig kort tijdsbestek kon worden waargenomen (Italië, Turkije, Portugal, Duitschland).

Hier is geen sprake van phraseologie, doch van tastbare feiten, voor ieder, die zich de moeite wil getroosten, een blik te slaan in de uitgebreide literatuur op dit gebied, te constateeren.

Ook de Nederlandsche wetgever heeft bij de grondwetsherziening van 1938 de eerste aarzelende schreden op dit terrein gedaan: Artikel 152 der grondwet 1938 luidt: „De wet kan voor bepaalde beroepen en bedrijven en groepen daarvan, alsmede voor het beroeps- en bedrijfsleven in het algemeen, lichamen instellen, teneinde regelend op te treden.

De samenstelling, inrichting en bevoegdheid van deze lichamen worden door de wet geregeld.”

Hierop volgen 2 artikelen, die deze materie verder uitwerken.

Hoewel er reeds vóór 1938 een artikel in de Grondwet voorkwam (art. 194 der Grondwet 1922, thans art. 155) waaronder de in art. 152 bedoelde „lichamen” te brengen zouden zijn geweest, heeft men toch in art. 152 speciaal het cog gehad op de corporatieve organisatie, waarvoor de mogelijkheid van verordenende bevoegdheid werd geopend (het „regelend optreden” van het 1e lid van art. 152, expressis verbis herhaald in het volgend artikel).

Ook in politiek niet-nationaal-socialistische kringen en in democratische landen werd dus reeds voor geruimen tijd de corporatieve gedachte niet afgewezen.

Zooals tevoren is opgemerkt gaat het hier alleen om economische beginselen, geboren uit den drang der sociale ontwikkeling, niet uit politieke verhoudingen.

Het spreekt (helaas) vanzelf, dat men het over de verwezenlijking van dit beginsel niet eens is en in dit verband den corporatieven *staat* (waarbij de regeering dus de corporaties instelt, controleert en haar bevoegdheid bepaalt) stelt tegenover de corporatieve *maatschappij* (waarbij de staat op den achtergrond treedt).

Intusschen zal de bovengenoemde toepassing van de corporatieve idee in diverse landen, waar zij goede resultaten boekte, niet nalaten het oordeel te beïnvloeden van hen, die zich boven den politieken waan van den dag weten te verheffen en hen, wat onze naaste omgeving betreft, instellingen als de Cultuurkamer, den Landstand, de Artsenkamer, van uit een ander standpunt leeren bezien.

Ook volgen hieruit, den kring onzer beschouwing vernauwende, voor de groote groep der werkers bij het onderwijs consequenties, die een nadere overweging wettigen.

De corporatieve gedachte is in zooverre nieuw, dat zij eenerzijds een poging vormt, om de tegenstelling tusschen gelijkgerichte (d.w.z. aan één economisch

doel, nolens volens, samenwerkende) individueele krachten te vereenigen om de gemeenschappelijke kern: het economisch belang der medewerkenden *als geheel* — terwijl zij anderzijds deze gecompriëerde energie door het verleenen van economische of/en politieke machtsmiddelen wil dienstbaar maken aan het welzijn van de allen overkoepelende gemeenschap: het volk.

Het nieuwe daarin is, dat de enkeling slechts wordt beschouwd als cel van het orgaan, het orgaan (de corporatie) slechts als deel van het geheel.

De nadruk valt hier op het woord „slechts”. Ook vroeger was (b.v. in den democratischen tijd) de arbeider deel van zijn organisatie: doch alleen, voorzover hij politiek daaraan deel had; de vakorganisatie machtsfactor in de partij: doch slechts tot de partijpolitiek dienstige doeleinden.

Dat hierdoor stellig meermalen aan het algemeen belang (het arbeidersbelang b.v. is een algemeen belang) groote diensten zijn bewezen, het zou van wangunst of bekrompenheid getuigen, dit te ontkennen of die verdiensten te miskennen. Essentieel was het streven hierop echter niet gericht.

In deze geheele materie werkte een zeker wantrouwen van het individu tegen de overheid, stammende uit den tijd der misbruiken onder de absolute monarchieën, remmend op de *noodzakelijke* ontwikkeling; de *noodzakelijke* ontwikkeling, die op het economisch voorpostengebied (het verkeer) reeds in een stadium van gevorderden voortgang was en ook op andere terreinen door den drang der omstandigheden zich onweerstaanbaar zal baanbreken. Is het daarom volkomen nutteloos, zich tegen den onvermijdelijken loop der dingen te verzetten, doelmatig is het, te handelen in overeenstemming met de eischen des tijds.

Tot uitvoering van het vroeger aangehaalde art. 152 der Grondwet is het in den democratischen tijd niet gekomen. De parlementaire molens malen langzaam en de Nederlandsche volksaard is er op ingesteld, de kat zorgvuldig uit den boom te kijken.

Tijdens de bezetting zijn langs anderen dan parlementairen weg, doch overigens overeenkomstig de strekking van art. 152, eenige in dat art. aangeduide „lichamen” tot stand gekomen: landstand, cultuurkamer, e.a.

In kringen dergenen, die zich tot tweede natuur hebben gemaakt, alles wat in dezen tijd geschiedt als zijnde nationaal-socialistisch, dus als 'n soort „onrein” te verwerpen, zijn deze instellingen prompt afgewezen, waarbij, indien al 'n argument wordt gebruikt, „verkrachting der vrijheid” wordt aangevoerd.

Afziende van een discussie over het ondefinieerbare begrip „vrijheid”, waarmede bij voorkeur wordt geschermd door hen, die anderen niet slechts van de vrijheid, maar zelfs van het leven zouden willen berooven, zou het voor ieder, wien het aangaat, aanbeveling verdienen, de volgende punten onbevooroordeeld in overweging te nemen:

- 1°. Is de corporatieve gedachte op zichzelf aannemelijk?
- 2°. Is toepassing, gegeven de Nederlandsche verhoudingen, wenschelijk?
- 3°. Is dit met name betreffende het onderwijs het geval?

Ik aarzel niet, gezien de desiderata op het gebied

van het onderwijs en de onderwijzersbelangen, de versplintering der leerkrachtenorganisaties en de economische ontwikkeling in Nederland tegenover die in andere landen, op alle drie de vragen met een volmondig ja te antwoorden.

Een machtige organisatie van leerkrachten uit alle geledingen van het onderwijs — die volstrekt geen politieke eenheid behoeft te vormen — kan ongetwijfeld op doeltreffende wijze zoowel de onderwijs- als de onderwijzersbelangen voorstaan.

Het aangewezen orgaan hiervoor is op de eerste plaats het A.V.L.O.N., dat zijn a-politieke instelling demonstreert door zijn poorten open te stellen voor allen, die bij het onderwijs werkzaam zijn, ongeacht godsdienstige of politieke gezindheid.

Ook omtrent de oprechtheid van deze a-politieke houding bestaat wederom wantrouwen.

Hoe ongemotiveerd dit is blijkt uit het simpele feit,

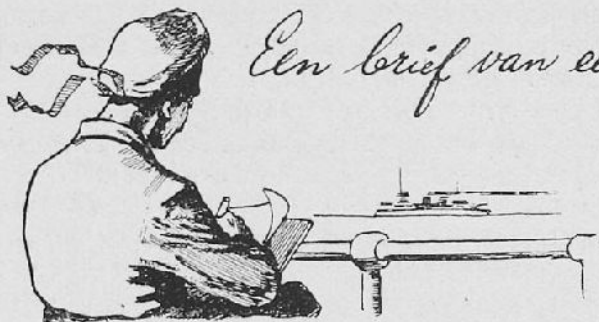
dat een politieke organisatie stellig geen leden zal wenschen op te nemen, die afwijzend staan tegenover hare inzichten, terwijl het A.V.L.O.N. hier tegen geen enkel bezwaar heeft; een duidelijk bewijs, dat politieke beïnvloeding, die bij een meerderheid van andersgerichten toch geen succes zou opleveren, niet wordt nagestreefd.

Doel van het A.V.L.O.N. is: uitwerking van de corporatieve idee binnen den kring van bij het onderwijs in Nederland betrokkenen.

Doel van dit betoog is: bij de leerkrachten, die zich tot nog toe afzijdig hielden en daardoor remmend werken, het besef te wekken, dat ook zij hun plaats dienen in te nemen in de rijen dergenen, die zich hebben bereid verklaard door een zoo intensief mogelijke samenbundeling van krachten het onderwijsbelang en dat der leerkrachten op de beste wijze te behartigen.

Mr. H. G. SCHMIT,

Hoofd van de afd. Rechtskundige Bijstand
van het A.V.L.O.N.

Een brief van een oud leerling....

„JEUGDKLANKEN”

Aan boord, 18 Maart 1944

Geachte rector, leeraren en leeraren,
Gedurende mijn verlof in November j.l. heb ik een kort bezoek aan mijn oude school gebracht en vastgesteld dat er niets noemenswaard veranderd was.

Nadat ik nu enkele weken geleden voor de tweede maal in mijn nog korte soldatenleven schipbreuk heb geleden, geniet ik thans voldoende rust om in mijn eenzaamheid — ik verzorg n.l. een schip, waarop binnenkort een nieuwe bemanning zal komen — het in het verleden gemeenschappelijk doorleefde te overdenken en er de zoo noodige ervaring uit te distilleren om toekomstigen moeilijkheden, die evengoed overwonnen willen en moeten worden als de verledene, het hoofd te kunnen bieden. Het is vanzelfsprekend, dat in deze, laat ik het noemen, gevechtspauze, mijn gedachten dikwijls uitgaan van het beleefde. Daarin vinden natuurlijk thuis, het meisje en de doorloopen school de grootste plaats. Talrijke personen, waarmee ik vroeger in aanraking ben gekomen, staan mij voor den geest. Enkele zinnen, die zij gesproken hebben, zijn nog letterlijk blijven hangen, het andere naar den inhoud; het meeste echter sluimert in mijn onderbewustzijn, waarover ik, eerlijk gezegd, heelemaal niet ontevreden ben.

Nadat de oorlog in 1940 over ons land woedde met de voor ons noodlottige gevolgen, hebben U en ik partij moeten kiezen en wij kozen, de één nadrukkelijker dan de ander. Dit nu heeft een zekere scheiding teweeggebracht, die we dikwijls glimlachend overbruggen, maar een geringe wederzijdsche afzijdigheid onstond en is gebleven. De eerlijksten onder mijn medeleerlingen hebben me hun afschuw duidelijk te kennen gegeven: „met dat soort wil ik niets te maken hebben!” Onder de anderen kon ik me nog al eens bewegen, een gevolg van het feit, dat ik me voordien niet tot de minst getaptien behoefde te rekenen. Langzamerhand echter heeft me de vijandelijke propaganda geïsoleerd en zelden heb ik zoo gelukkig geleefd als in dat isolement. Het heeft mij onze idealen in sterker stralend licht doen zien en de juistheid ervan duidelijker doen erkennen dan wellicht in tegenovergestelde omstandigheden gebeurd zou zijn.

Nu ben ik een iets ervaren soldaat geworden en tusschen alle gruwelbeelden van den oorlog — ik zie de gesneuvelden kameralen, die na een zeegevecht rondom mij lagen, wier bloed het schip kleurde; ik zie de gewonden kringen, toen ik ze verbond; ik zie de lijken der Engelsche vliegers, die door mijn kanon in 't bruisend schuim zijn gestort, hun machine liet slechts een vlammetje na; ik hoor het orgelen der bommen in mijn onmiddellijke omgeving; ik voel nog mijn doodsangst, toen drie

torpedo's tegelijkertijd troffen; het gefluit van granaten wekt me uit dromen — herinner ik me „thuis” (de Duitscher zegt hiervoor: „die Heimat”), waartoe ook mijn oude school behoort. Maar van deze laatste scheidt me iets en wel het bewustzijn, dat we niet meer die eenheid — zij het dan nu als herinnering — vormen, die we vroeger waren. De wederzijdsche waardeering is verdwenen. Algemeener gezegd: onze strijd wordt zooveel zwaarder, doordat het Vaderland ons miskent. Ware er niet de N.S.B., zoo zouden ons daarover grovere berichten bereiken.

Ik betreur het het allermeeest, dat ik geen verandering heb bespeurd in Uw school. Hier immers worden de mannen opgeleid, die later in ons volk voorname posities zullen bekleden en wanneer zij na hun eindexamen de wereld ingaan zonder een gezonde wereldbeschouwing te hebben leeren kennen, komen ze voor problemen te staan, die niet zoo gemakkelijk of geheel niet door hen op te lossen zijn, juist omdat ze in hun jonge jaren in een „versleten” trant zijn opgevoed. Voornamelijk met ons, die alle ontberingen durfden uitdagen, zullen zij dan van doen hebben. Immers, wanneer dan in vredetijd, na beëindiging van onze worsteling, zij met ons in aanraking komen, zullen ze zich verwijten, ook niet vroeger te hebben ungezien, wat wij voorstonden. In de allerergste gevallen zullen ze aan minderwaardigheidscomplexen gaan lijden, wat hen voor hun taak ongeschikt maakt. Althans kan ik me de houding van een eerlijk mensch anders niet denken. Hierbij laat ik buiten beschouwing diegenen, die uit eigen inspanning vroeg genoeg den weg tot ons vinden.

Dezen brief heb ik niet bedoeld als een verwijt, want zoo zou U mijn relaas kunnen opvatten, maar als een aanwijzing om het initiatief in de handen te nemen om ons, vele dagreizen van U verwijderd, te steunen. Dan kunnen wij zeggen: Niet alleen wij moeten de kastanjes uit 't vuur halen, ook het Vaderland strijdt om één blok te worden, dat achter ons staat.

Ik dank alle leeraren en leeraren, die mij de noodige kennis en handigheid hebben bijgebracht om ook den wapendienst snel te begrijpen; ook diegenen, die me talen hebben geleerd, zoodat ik me in 't buitenland kan bewegen. Mej. X. voor het Duitsch, waardoor mij den omgang met mijn Deutsche kameraden zooveel vergemakkelijkt wordt, Mej. Y. voor het Engelsch, wat me menig aangenaam uurtje heeft bezorgd bij het verhoor van Engelsche krijgsgevangenen, Mej. Z., mijn leerares oude talen, voor den grond, dien gij gelegd hebt, waarop ik snel „een mondje” Italiaansch heb geleerd.

Ik verblijf met hartelijke groeten,

Uw Matrosen Gefreiter

MAAK VAN DEN NOOD EEN DEUGD - III

En nu het slot, de practische toepassing. Ik weet niet, of de een of andere lezer de moeite heeft genomen, om eens de punten op te schrijven, die in de vorige twee artikelen naar voren zijn gebracht. Doet men dat, dan komt men tot drie punten: ganschheid, zelf doen, met hand en voet, spanning.

Over elk punt een paar woorden.

Over het eerste, het woord *ganschheid*, iets voor de taalharkers: ik weet, dat het er uit ziet als een germanisme. Wie een latinisme mooier vindt, leze totaliteit — wie een Hollandscher woord weet, verzoek ik vriendelijk, het te melden, ik weet er geen. Mijn beste woordenboek, geeft voor Ganzheit ook enkel de beide genoemde woorden, ganschheid het eerst. Tot nader zal ik dus dit woord blijven gebruiken, het drukt goed de bedoeling uit, het natuurlijke geheel, het geheel als van een boom, van een menschenlichaam. Nu, die ganschheid heeft onze opvoeding verloren, die moet ze herwinnen.

Dan: het *zelf doen*. Met *hand en voet*, heb ik geschreven, in tegenstelling met het *leeren* uit het *hoofd*. Dit is eigenlijk geen volledige tegenstelling: hand en voet zijn werktuigen, men kan zeggen verlengsels van het hoofd, zooals ook oog en oor dat zijn. Het komt nu aan op de tegenstelling tot die twee laatste: wat wij te boven moeten komen, is het gebruikelijke leeren enkel met oog en oor. Want die geven maar een beeld van de dingen, en wij moeten tot de dingen zelf gaan. Wie op een meer schaatsengereden heeft, kent het ijs beter, dan wie er alleen maar overheen gekeken heeft; de zwemmer is meer met het water vertrouwd, dan de wandelaar aan den kant, die alleen maar de rimpelingen gezien en het geklots gehoord heeft. Zoo moeten we nu onze natuurwetenschap ook gaan leeren en onze aardrijkskunde, de een door te planten en te wieden, te melken en te voeren, stroomleidingen te leggen en buskruit te mengen met de hand, de ander door onze omgeving af te stappen, wijdere streken af te trappen met den voet. En dat alles niet als aardige aanvulling, zooals het nu al zooveel gedaan wordt, met schooltuintjes en schoolreisjes, maar als eerste hoofdzaak. De nood, die schooltijd en schoolruimte inkort, kan hier weer een deugd zijn.

Met hand en voet moeten wij de ruimte buiten ons ontdekken — met de tong de wereld in ons. Je leert een taal niet met oog en oor, met lezen en hooren alleen, nog niet eens volledig, als de hand er bij komt, als je ze ook goed schrijft — je moet ze ook, bovenal, goed spreken. Het natuurlijke instinct wijst den weg: als het kind de taal om zich heen hoort, gaat het spreken, bewust zijn spreken oefenen — luister maar naar Uw kleine jongetje in bed, als hij zijn dag begint met woordjes spreken of wijsjes zingen. Daarna komt al gauw het groote genot van versjes leeren, spreken zeggen. Zoo doen onze kinderen in den voorschoolschen, ook

nog in den voerschoolschen leeftijd. Ik kreeg pas een rapport in handen van een meisje van 13 — haar vlijt heette niet altijd goed en haar Nederlandsch ruim voldoende — dat is dus eigenlijk onvoldoende, want wat niet goed heeten mag, kan ons niet voldoen — maar datzelfde kindje kende, toen ze 8 was, al de coupletten van het Wilhelmus, en ze zei en zong ze goed. Dát willen onze kinderen, daarop hebben zij recht: hun taalschat kennen, niet alleen met het hoofd, ook met den mond; hun taal goed kunnen spreken, mooi kunnen spreken, en dát kunnen zeggen, wat het zeggen waard is. Die taalschat moeten ze leeren, niet van buiten leeren, maar van binnen leeren, zóó leeren, dat het naar buiten komt in zijn volle schoonheid. Onze kinderen moeten hun taal opkweeken, zooals zij hun planten opkweeken — zoo komt de nieuwe taalkunde tot haar recht, net als de nieuwe plantkunde. En die taalkweek gelukt weer het best buiten het schoollokaal.

En nu het derde, de *spanning*. Spanning is de voorwaarde voor alle geluk, dat voor de menschen van ons ras is weggelegd. Dit is geen overdrijving, dit is een nuchtere waarheid. Ik zei opzettelijk: van ons ras. Ik geloof graag, dat voor een Napolitaan het dolce far niente en voor een Indiër de meditatie het hoogste geluk is, maar wij zijn anders aangelegd en willen onzen ingeboren aanleg aanvaarden, zooals wij het geheele leven aanvaarden. Het woord van Faust:

„Werde ich mich ruhig auf ein Faulett legen
So sei es gleich um mich getan.“

is de levensbelijdenis van den Germaanschen mensch.

Spanning is de hoogste Germaansche behoefte, synthese is onze dagelijksche behoefte. Als wij aan eenig ding verschillende eigenschappen onderscheiden, dan zijn wij ons bewust, dat het in den grond verschillende kanten van eenzelfde zaak zijn, dat de zaak zelf een organisch geheel, een ganschheid is en wij willen tot die ganschheid zelf doordringen. Zoo kan ook de onderscheiding van onze drie punten niet het laatste woord zijn. En de synthese ligt hier voor de hand.

Ganschheid, zelfdoen en spanning komen samen in dat, wat wij van onze kinderen telkens vorderen en moeten vorderen: een *verrichting*, een stuk werk, dat af is en goed. Vorderen, zei ik, beter kan ik zeggen: toelaten, want hun eigen wil gaat spontaan dien kant uit. Luister slechts naar den jongen, die bij een plechtigheid een spreuk moet zeggen, en zich voorbereidt, tot hij het goed kan zeggen, tot zijn werk af is. Kijk naar het meisje, dat haar sportinsigne wil halen en daarvoor een duiksprong oefent, tot hij geheel slaagt, tot hij af is. Dat doen de kinderen in hun vrijen tijd, onverplicht — dat doen ze ook, en graag, voor de school, als we hun maar de kans geven. Zoo maken ze op de middelbare school hun vogeldagboeken, hun microscopietekeningen, hun practicumverslagen; zoo verzorgt het kind op

de lagere school zijn landkaartje, zijn schooltuintje; zoo zullen zij alle schoolwerk doen, als wij dat eischen en toelaten tegelijk: eischen, dat ze het goed doen, toelaten, dat zij het op hun eigen manier goed doen. En daarbij is dat „op eigen manier” een wonderbaarlijk middel tegen eigenwijsheid — het is altijd weer verrassend, hoe zij raad en voorbeeld vragen, en opvolgen, zoodra het hun niet opgedrongen wordt, zoodra zij weten, dat ze hun werk goed moeten afleveren, op eigen verantwoordelijkheid.

Ziet U wel, dat wij nu eigenlijk al midden in de praktische uitvoering zitten? En veel verder mag ik U ook niet brengen, want voor ieder van ons, onderwijzers, geldt hetzelfde als voor de jongens en meisjes: het hoogste geluk is de verrichting, dat is de doelbewuste daad, voltooid naar eigen inzicht, op eigen verantwoordelijkheid. En dat is juist de deugd van onzen tegenwoordigen nood: dat ieder van ons nu mag probeeren, om zelf uit de eigen noodpositie, die voor ieder weer anders is, een deugdelijken uitweg te vinden.

Nog eens: naar eigen inzicht, op eigen verantwoordelijkheid. Wij waren vastgebonden aan leerplannen, die weinig ruimte voor eigen initiatief gaven; wij waren nog vaster gebonden aan de gangbare methoden, die den meesten van ons weinig aanleiding gaven, om zelf iets te ondernemen. En nu, en allicht in de volgende maanden nog meer, eischt de nood van ons noodoplossingen uit eigen initiatief — wij staan opeens in de vrijheid!

Wil dat zeggen, dat wij er nu maar op los moeten prutsen, naar den inval van een losbandig oogeblik? Neen, juist omgekeerd! Het is een woord van diepen zin, dat de grootste vrijheid de grootste gebondenheid is — tenminste bij menschen van het Noordras. Ons Nederlandsche volk moge op allerlei wijze gemengd zijn, in de meesten van ons is toch het Noordras toonaangevend. En het zit in het bloed: als een Noordmensch zich vrij voelt, vrij van uitwendige banden, wordt hij zich weer bewust van zijn eigen wezen, zijn innerlijke binding. De kramp van de opgedrongen houding wijkt, en dan voelen wij geen verslapping, geen behoefte aan lediggang, maar nieuwe spanning, die tot nieuwe inspanning leidt. Kijk maar weer naar Uw jongens, naar Uzelf. Vacantie beteekent naar het woord leegte, maar inderdaad is de voorpret van de vacantie al, bij kleinen en grooten, het overdenken, wat wij nu zelf zullen gaan doen, hoe we de leegte zullen vullen met eigen werk, ingespannen werk. En die inspanning wordt niet geleid door banden, aangelegd door een vreemden meester. Dat is het geval bij een dier, bij een slaaf — de Noordmensch, de vrije mensch, laat zich leiden door de banden, opgelegd door zijn eigen natuur. De natuur van zijn persoon, werkend door zijn persoonlijke geest, de natuur van zijn volk, werkend voor zijn volksche leiding. Die twee stellen hun eischen aan ieder van ons en die eischen zijn in wezen gelijk, als wij met ons volk een van bloed, een van wezen zijn.

Wat die eischen zijn op het gebied, dat ons nu bezighoudt: het onderwijs, dat wij in dezen noodtijd aan onze kinderen moeten geven? Uiterlijk hangen ze van de omstandigheden af, maar innerlijk zijn ze voor elk vak en voor elk kind dezelfde: met spanning, door zelfwerkzaamheid moet het

DE STRIJD OM HET SLOT BREDERODE IS TEN EINDE. LANG ZAL DE GESCHIEDENIS VOORTLEVEN. FOTO: HASEWINKEL

kind zich het geheel van zijn komende levenstaak eigen maken. Dat zijn goed bezien twee regels, de eerste geeft de methode, de tweede het doel van de nieuwe opvoeding. Als derde regel moet er nog bij, wat die levenstaak is: goed werk te doen als goed lid van een goed volk. Die derde regel geeft de stof van de nieuwe opvoeding, leerstof zeiden wij vroeger.

Deze doelstelling, misschien iets anders geformuleerd, is zoo oud als de school zelf — maar wij hebben er nooit volledig ernst mee gemaakt; nu moeten wij wel, uit nood. Hoe? Ik zei het al, dat moet ieder zelf uitvinden, ik mag alleen maar enkele voorbeelden geven. Er is al iets gezegd van natuurwetenschappen, van aardrijkskunde, taal, nu nog iets over geschiedenis.

De geschiedenis is tot dusver op onze scholen meer dan eenig ander vak kennisvak geweest: ook de beste leeraar gaf zijn jongens niet meer dan een beeld van de wereld, die achter ons ligt, hoogstens eenig inzicht in die wereld. Dat is misschien heel veel, maar het is niet genoeg; de jongens kenden allerlei, maar zij konden er niets mee doen. Zoo is het bij ons, zoo was het nog voor kort in Duitschland. In „Mein Kampf” heeft Hitler over de staatslieden van dien tijd het bittere woord geschreven: „Wenn sie gar nicht Geschichte studiert hätten, sondern nur gesunden Instinkt besäßen, würde es wesentlich besser und für die Nation von grösserem Nutzen sein.”

Een belangrijk woord en dubbel belangrijk door dengeen, die het geschreven heeft en die juist aan

geschiedenis zoo'n groote waarde toekent. Ik zet ernaast een tweede uitspraak uit „Mein Kampf“: „Es ist im übrigen die Aufgabe eines völkischen Staates, dafür zu sorgen, dass endlich eine Weltgeschichte geschrieben wird, in der die Rassenfrage zur dominierenden Stellung erhoben wird.“

Deze twee Führerwoorden geven als het ware een minimum- en een maximumprogram: herstel van het gezonde instinct als laagste en gebruik van een ideaal leerboek als hoogste eisch. Nederland is nog geen volksche staat en het is dus te begrijpen, dat het goede nieuwe leerboek er nog niet is en het te schrijven zal veel van zijn schrijvers vragen; zij zullen historisch en biologisch inzicht harmonisch in zich moeten vereenigen. Misschien is ook deze nood wel een deugd: wij moeten nu wel een beroep doen op het gezonde instinct van onze kinderen, en dat is lang geen slechte leidraad. Instinctmatig stellen onze kinderen belang in twee perioden van de geschiedenis: het verre verleden en de nabije toekomst. Ga hun vertellen van de Germaansche voor- en vroeghistorie, van het leven onzer voorouders, toen die nog naar hun eigen aard leefden, voor ze door vreemde invloeden vervormd waren en vertel hun van de allernieuwste geschiedenis, het leven in den tijd, die aan het worden is, waarin zij zelf zullen leven, weer naar eigen aard, zooveel mogelijk weer bevrijd van dien vreemden invloed. Als ge dat doet, beleeft ge de grootste voldoening, die er in ons vak te beleven is. Ge zult de jongens boeien en daarvoor is geen wonderbare vertel- of doceerkunst noodig, waarvan de uitkomst eigenlijk maar een ijdel vermaak is. Neen, ge beleeft iets veel beters: dat ge hen boeit door te voldoen aan hun innerlijke behoefte en dat ge daardoor meer doet, dan alleen maar boeien; dat ge bouwt aan hun persoonlijkheid. Zij zijn zoo begeerig om hun verleden te beleven; kijk maar, hoe ze „Indiaantje“ en „roovertje“ spelen en zij sterken hun natuurlijke wezen aan dit beleven; ze zijn nog meer verlangend om dit natuurlijke wezen, op hooger plan, terug te vinden in de toekomst. Dit zijn de vruchtbare landouwen der geschiedenis, het begin en het einde — wat daartusschen ligt, de gebruikelijke geschiedenis van onze scholen, is eigenlijk niet meer dan de brug tusschen deze twee oevers. Een brug is een interessant ding, maar tenslotte is ze toch maar van secundair, van afgeleid belang, voornamelijk ontleend aan de landen, die ze verbindt. Als wij dus den onderwijstijd willen beperken — en dat moeten wij wel — en ook op zichzelf al de belangstelling willen concentreeren (ook daarvoor heeft Hitler behartenswaardige dingen geschreven), dan doen wij goed, ons vooral op de oudste en nieuwste geschiedenis te richten; als daardoor wat gravenhuizen, belegeringen, zeeslagen, regenten, godsdiensttwisten, grondwetsherzieningen enz. niet de gewichtigheid krijgen, die ze eens in ons kleine land hebben gehad, is dat geen onoverkomelijk verlies. Een groot deel van de gangbare geschiedenis is de uitvoerige beschrijving, hoe wij meer en meer vervreemden van eigen aard en daardoor al dieper in de modder raakten en waarlijk niet alleen in de twintigste eeuw — het is niet zonder belang om dit te weten, maar van veel grooter belang is het te weten, hoe we weer uit de

modder komen. Deze ééne, grootste helft van onze geschiedenis, het verhaal van onze afscheidingen en oneenigheden, kan dus gevoeglijk worden bekort, heeft alleen negatieve waarde. En de andere, de kleinere helft, de geschiedenis van onze helden, Willem van Oranje, Michiel de Ruyter en de anderen, die zich in vroegere eeuwen inzetten om ons volk te redden — ja, die heeft zijn waarde, die werkt boeiend en bouwend, doordat onze jongens er het beste van hun eigen wezen in bewust worden, in die mannen bewonderen, wat zij zelf zouden willen zijn. Als zij dan maar heel goed er bij leeren, dat die bewondering tevens verplichting is, dat zoo willen zijn niets beteekent, dat ze zoo moeten zijn, net als de tegenwoordige Nederlandsche kerels van dezelfde soort, die zich nu ingezet hebben voor de redding van ons volk, Seyffardt en Reydon en de eenvoudige dappere jongens, die van het Oostfront terugkomen, al of niet met E.K. of ridderkruis, ook wel niet terugkomen. De geschiedenisleeraar heeft meer dan iemand anders reden om den nood van dezen tijd dankbaar te zijn, omdat die de helden van het verleden tot opstanding gebracht heeft. De beste leeraren stelden vroeger de groote mannen van den ouden tijd als voorbeeld om na te volgen, als Vorbild, nu kunnen wij ze noemen als voorbeeld in den anderen zin, als Beispiel van den eeuwigen geest van ons volk.

Twee dingen zal het nieuwe geschiedenisonderwijs dus moeten brengen: concentratie op den oudsten en nieuwsten tijd en concentratie op de helden, vooral ook op de helden van dien nieuwsten tijd. Daarmee zal het tevens voldoen aan de drie eischen, die ik in het begin van dit artikel noemde. De eene concentratie en de andere brengt den jongens ganschheden van menschenlevens en levende menschen, in plaats van de abstracties van jaartallen en systemen. En zij beleven die ganschheden met meer dan oog en oor, zelfs met meer dan hand en voet alleen, zij beleven die met hun heele wezen, met lichaam en ziel. En dat beleven brengt spanning, de spanning, die drijft tot daden. Het vak geschiedenis klimt zoo op, van onderwijs in kennen naar opvoeding tot kunnen en tot meer dan kunnen alleen, het voedt op tot doen. Zoo drijft nood nog tot meer dan deugd, zoo drijft nood tot de daad.

Wij zijn nationaal-socialisten. Dat wil zeggen, dat wij positief staan tegenover het leven, tegenover al, wat het leven ons brengt aan vreugde en leed. Dat is de grond van ons geloof — de Leider heeft dit prachtig uitgesproken, toen hij als eersten grondslag van het nationaal-socialisme zette: Godsvertrouwen. Wij vertrouwen op God, wij gelooven dat wat Hij zendt goed is, ook de nood, die Hij zendt. Goed, zooals al Zijn gaven zijn — goed, wanneer wij ze goed besteden. Daarop komt het aan: het leven is goed, als wij het goed gebruiken, als wij aanpakken, op elk gebied, ook in ons onderwijs. Daar is het beleven van den nood van den tijd misschien schrijnender dan elders, omdat hij de kinderen dreigt te treffen — een reden te meer, om ons met alle kracht in te zetten, om van den nood een daad te maken. Onze kinderen zullen er wel bij varen, en daardoor ons geheele volk.

Dr. D. A. G. BRUGGEMAN

De politieke Ideeën van P.C. Hooft

DEEL 1

PIETER CORNELISZ HOOFT

Drost van Muiden - Baljuw van Gooiland
1581-1647

Gelijk bekend zijn de dialectische, bespiegelende treurspelen van L. Annaeus Seneca, den leermeester van Nero, naar den vorm en ook naar den Stoïcijnschen en eclecticischen geest het model van P. C. Hooft als dramaturg geweest. In die drama's van koningen en half-goden is behandeling van politieke, wijsgeerige en ethische vraagstukken niet vreemd. Politiek is er niet in zijn erotische tafelspelen (*Mommerij*, *Bruijloft-spel*, *Paris Oordeel* en *De Gewonde Venus*), zijn *Warenar* en zijn onvoltooide *Isabelle*, maar wel reeds in het tweede bedrijf van zijn onvoltooide *Senecaes Medea*. Creon zegt, dat Medea nu eindelijk eens moet leeren den vorst te gehoorzamen en valt dan ineens uit:

Wegh spoejt u op het snelste,
Ghij ondier, en vertreft met uwe schriftlijfheden.

Medea opponeert:

Wat misdaedt oft wat schult verdient de straf van banen?
Creon is Machiavellist want la lettre:

Doet dat een Coning heet 't zij billijf oft onbillijf.

Medea voert daartegen aan:

Onbillijf Conintrijft nojt eenvelijf en dijrde.

Zij noemt het een eeuwig voorrecht van den koning, dat hij

... ellendighen te baete toom, verneerde
Getrouvelijfen hoof (in zijn hof opnemen).

Creon echter ontkent een geweldenaar te zijn, die „wt hoovaerd" regeert en de „ellendighen" onderdrukt. Hier moeten wij reeds aan Graaf Floris van Hollandt en de dialogen uit het tweede en derde bedrijf van den *Geeraerd van Velsen* denken, waarvan het eerste bedrijf aldus eindigt:

Au, ducht ict, brouwt de wraect, versteurt

Den gantschen Lande quaedt met hoopen:

O Godt wat d'Overheydt verbeurt (misdoet)

d'Onnoosele¹⁾, al te dier befoopen¹⁾ (onschuldigen).

De door Floris geschonden Vrouw Machtelt van Velsen betreurt na de gevangenneming van Floris door de wrekende, opstandige edellieden, dat zij de oorzaak van „veel quaets" zal zijn.

Maar Geeraerd antwoordt:

Misschien oof van veel goeds: indien de Prinsen prat
Haer spiegel'en willen maer, zij moghen leeren, dat
Niemant het recht ontwaest. Die schrief van ondersaeten
Die onlanck hield voor spel, te hoonen bey de staelen:
Adel en Borghery; met smaedich onbescheijdt,
Te terghen 's Ridderchaps waerdij en achtbaerheijdt,
Is een ghevaughen man. De Dwinghelant mi leere,
Wien hy onsuiver heeft verreuefeloost zijn eere.

Dat het Recht boven den vorst staat, is niet naar de leer van Niccolo Macchiavelli, die in 1532 in zijn *Il Principe* had geleerd, dat de vorst naar de eischen van het verstand en met overleg moet regeeren en dat hij boven de zedewet staat: het zedelijk doel kan de immoreele, verkeerde middelen heiligen.¹⁾

De princen groots, waer in de volcken haer betrouwen,
Waer aen de werelt hangt, al t'zaem aen d'eer haer houwen,
En achten die veel meer dan al haer rijck en staet.

Aldus zingt het Choor in het „vierde uytcomen" der „I. Handelinghe" in *Achilles en Polyxena* in een ode, waarin de harmonie van eer en liefde verheerlijkt wordt.

Eer is het hoogste goed, krijgsbeleid de hoogste daad:

Het hoochste dat den mensch op aerden is ghegheven
Door den eersamen raet der hemelgoden hooch
Is eer, het weertste goet in het tijtlijcke leven,
Op welck het grootste hert alleenlijck neemt syn och.
De Goden alle ding den mensch om sweet verfoopen:
Dus trijcht men t'hoochste goet niet dan door d'hoochste
daet,

En dat is trijchsbelen, een konst om brave hoopen
Thouden in heerschappij, alleen tot t'vrandts quaet.²⁾

Hector is de dappere leider, die zelfs Mars daarin overtreft en wiens voortreffelijkheid 's vijands lof afdwingt.

Maar ook Gijsbert van Aemstel wordt geprezen

door zijn Rey van Amstellandsche Joffren (Geeraerd van Velsen, eind Vierde Bedrijf):

Den oopenbaeren Dwinghelandt,
Met moed te bieden wederstandt,
En op den harssenpan te treden;
Om, met het storten van zijn bloedt,
Den vaderlande 't waerdste goet,
Den gulden vryheyt te bereeden;
Dat is, van onwider hercoomst wydt,
By d'aldertreffelycheyt altydt
Beloondt met eerenbeelden dancklych.
De roem is uytgeblaesen, met
Gheleertheits heldere trompet,
In schryft, en dichten onvergankelych.
De loftrans groenens nimmer moe,
Die comt het haer der sulcken toe,
Die 't al, voor 't alghemeene waeghen:
Ghelijck den Heer van Aemstel tracht.

De „tyran” Floris moet zich niet op zijn wettelijk gezag beroepen. Harman van Woerden zegt, dat hij vorst „gheweest” is:

Ghy waert het, alsoo lang ghy eer en eedt betrachte:
Doen die verstorven in uw goddeloos ghedachte,
Verstorf aen ons de staf des Vorstelijcken hands.

Gijsbert van Aemstel springt Harman onmiddellijk bij:

Nen ons, die leden syn der Staeten deses Lands,
Dien ghy 't voorneemste der voormaerden hebt ghebroocken,
De welcke waeren op ¹⁾ een Guldinghe besproocken.

Ghy swoert met daeghing Gods, en by gestoefden eed,
Dat ghy dit vrye volck, in oorloch en in vreed,
Trouwlijck berechten soudt, en vroomelijck beweyeren,
(recht verschaffen, verdedigen)

Ger dat het Graeflijck goudt genaeken mocht een
heynen (haren)

Daer zydy op ghesuldt; en is een toeghezendt
By eede wederom, daer op, ghehoorsaemheydt:
't Twelfc doen ghy maecte los, los wierden d'ondersaeten.
„Goed,” zegt Floris, „stel mij dan maar terecht
voor de Staten van het gewest.” „Neen,” zegt
Geeraerd:

De minste van het volck is Halsheer des tyrans.
(opperste rechter)

Een „wettich vorst” was dan ook nooit een vorst die zich aan geen wet behoefde te houden, zoo merkt Gijsbert op. Zeker is hij door veel „keuren” niet gebonden, zonder dat overigens daardoor het algemeen belang in de knel raakt, maar wie iemand op een wettige wijze tot heer verheft, stelt hem altijd wetten en verheft hem met het doel, dat hij het volk in deugd zou overtreffen en wel:

Met meerder wijsheydt, goetdts besaeghen, quaedt verhoen,
En stieren 't al te recht, dan de ghemeent soub doen
Dees met verknoot den Prins, oock binden hem de wetten
(bindt)

Die ons den Hemel gaf; en die Nature setten
Met diepe letters deed, in 't reedelijck verstant.
Dees moet hy volghen; al waert moer ten spiegel, want
Den ondersaet is op de wet ghewendt te luyeren.
Maer yder soeckt den Vorst zijn wandel na te luyeren.
Gheoorloft achtman 't gheen dat hy ghebooden heeft:
Maer eerlijck eerst en schoon, het gheen dat hij beleeft (doet).
De schouders van hem, die door „hoochghebooren-
heydt” en den „vroomen aerdt” van „staetlijcke
overouwderen” tot de regeering geroepen is, moeten „pylaeren van 's Lands welvaart” zijn (land met hoofdletter geschreven!), zegt Gijsbert. Rechtvaardig moeten fiere volken bestuurd worden. Op een hoogen troon moet deugd ten toon gespreid worden, door ieder „aenschouwt en loffelijck begroet”. ³⁾

In het „Eerste Deel” van *Ariadne* wijst Hooft bij monde van Theseus er op, dat een vorst niet het

volk moet overtreffen „in costlijcheit van cleen, in leckre spijs en dranck, al wterlijcke dingen, in sleep van vrouwen, en van dertel hovelingen, in groot getal van knechts, en ruim getoorent hof”, maar in „eedel waere deucht”. In hetzelfde „Deel” van dit treurspel laat hij het „choor” zingen:

Voormaer een Prins is boven t'volck niet gheschapen,
Op dat hij rijetelijck sou eeten, drincken, slapen,
En wesen vry van sorch, van commer, en van last,
Demijl dat sijn gemeent op hem te dienen past.

Maer een rechtvaerdich Prins verstaet te sijn geboren,
Tot dienste van sijn volck ofte daer toe gecoren.

En ieder borger is een dienaar van sijn heer,
Maer ieder heer is knecht van sijn gemeente meer.

De ware vorst heeft het Epicuriaansch gemoeds-
evenwicht. ⁴⁾ Hij beschouwt zich min of meer als de „oude Frits”, als de eerste dienaar van den Staat, die de welvaart bevordert, de rechtspraak zoo onkreukbaar mogelijk maakt, enz.:

Maer die 't ghemoet in teghenspoet oft noot
Ghestadich heeft, en altoos even groot,
Al heeft hy goet noch staet, nochtans is hij
Gheboren tot des werelts heerschappij.

Als sulcken man een koninkrijck aenwaert,
Met slaverny syn volck hy niet beswaert,
Maer gaet hem tot de landbestieringh' spoen,
Om aan syn volck door 't heerschen dienst te doen.
Als sulcken prins, rechtvaerdich, waerdich hooft,
Wert van syn staet en koninkrijck berooft, (wordt)

Den deert hem niet dat hij zich ziet verlaecht,
Maer 't ongheluck syns volckes hy beflaecht.
Als sulcken prins alleene tracht na d'eer
Van 't goet te doen aen 't volck tot allen leer, (altijd)

En te besteen syn leven en syn doot
Tot welvaert van syn volckes inden noot:

Dit's t'hoochste goet dat een sterffelijck mensch
Verrijghen kan, en dit was Sectors wensch,
Van te besteen tot schad' van syn vhandt
Syn leven en syn doot voor 't vaderlandt. ⁵⁾

Een waar vorst is een weldoener van zijn volk. Hij is een stralende zon in een Platonisch rijk van eeuwige, goddelijke Ideeën. Extatisch besluit de Reij van Joffren den Baeto oft Oorsprong der Hollanderen:

Vorsten hoogh, die wilt beleeuen
Met gloorch eerlijck uw haghighe thronen;
Weten moet ghy, dat reden ⁶⁾
Sinnelijck heeft, met uw glansrijcke thronen.

(vernuftig schoon)

Raegetuist des Sons cieraeden:

(nagebootst)

Om u sijn zeeden

(wijze van handelen)

Rae te doen hyren, en toonen

Uw' genaeden,

Nen goen en quaeden.

Uit het laatste vers spreekt een groote verdraagzaamheid (ook de „oude Frits” was onbeperkt verdraagzaam en deed het voor zijn tijd ongehoorde, dat hij de Jezuïeten in Pruisen toeliet).

P. N. DEZAIRE

¹⁾ Koning Fred. II de Groote van Pruisen, die geen despoot, maar een verlicht despoot wilde zijn, schreef hiertegen zijn „Anti-Machiavel”.

²⁾ Choor A. en P., II. Hand., derde Uytkomen.

³⁾ Dit alles in Ger. v. V., Tweede Bedrijf.

⁴⁾ Epicurus (341—270 v. Chr. moet niet met de latere z.g. Epicuristen verwisseld worden. Hij beschouwde het genot als hoogste goed, maar verstond er voltrekt niet alle soorten van zingenot onder, doch geen hartstocht vertroebelde gemoedsrust, verkregen door een leven volgens de natuur en door beperking der behoeften tot het noodigste.

⁵⁾ Achilles en Polyxena, III Handelinghe, derde Uytkomen, Choor.

⁶⁾ Seneca leerde als Stoicijn het bestaan van twee beginselen in de natuur: een actieve oorzaak, het verstand, en een passieve stof, door het eerste gevormd. Het verstand is God, regeert de stof, doordringt haar en schept met haar. Deugd is leven conform de natuur.

HEEM- EN SIBBE- KENNIS OP HET DORP

Gedachtig aan het „Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”, hebben vroegere maatschappelijke, kerkelijke en vooral politieke organisaties zich op de jeugd geworpen, met het doel, deze jeugd voor hun doeleinden de noodige kennis bij te brengen, of hen tot plaatsvervangers op te leiden.

Door het vrije spel der krachten in den vrijen, ongebonden Staat werd de versplintering steeds erger en het aantal dergenen, die zich met de jeugd bemoeiden, grooter.

Ieder van deze organisaties was zich bewust, tot het beste deel der natie te behooren en als zoodanig het meeste recht te hebben op de erkenning door het Nederlandsche volk. Vader „Tijd” heeft evenwel ook hier met forsche hand ingegrepen en ze tot proporties teruggebracht, die de conclusie wettigen, dat mede hierdoor voor de Nationaal-socialistische gemeenschapsidee een betere toekomst is weggelegd.

Dat wij nu toch nog vier jeugdorganisaties hebben overgehouden, is niet zoo belangrijk. Belangrijker is, dat de jeugd door hen kan worden opgevangen en doelbewust in een bepaalde richting gestuwd. Ook voor de plattelandsbevolking is het van niet te onderschatten waarde, dat de jeugd na de zware lichamelijke dagtaak uit de oude geliefde slenter-sleur wordt gehaald. Hen tot nieuwe gedachten te brengen, ja, door onze beginselen tot nieuwe menschen om te vormen en de gelegenheid te scheppen, zich bij den Jeugdstorm en de Landjeugd verdienstelijk te maken, is aller doel. Dat bij dit streven veel tegenstand wordt ontmoet, spreekt welhaast vanzelf. De ouders hebben zich veelal niet bekommerd om deze, door hen smadelijk nieuwerwetsch genoemde idealen, zoodat de jeugd menigmaal zelf moest beslissen, welke koers diende te worden gevolgd, de oude of de nieuwe. En hoe gaat het dan op een dorp? Vaak wordt men uitgelachen om nieuwe gedachten; zelfs pioniers van practische, technische verbeteringen op land- en tuinbouwgebied ondervinden steeds onverklaarbare miskennis. Hoe begrijpelijk is het dan, dat de rijpende jeugd, verward in zijn denken door de vele leuzen van even zoovele politieke en kerkelijke instanties, niets voelt voor een alles omvattende, sterke gemeenschapsgedachte. Doch niet alleen stonden de ouders afwijzend en predikte de kerk tegen „den Anti-Christ”, vooral in de scholen werd, en wordt ook nu nog wel, het zaad van den haat tegen onze idealen in de jonge, ontvankelijke harten gestrooid. De jeugd wordt reeds in de schoolbanken, vaak op geniepige wijze, op de hoogte gebracht van vermeende wandaden van Nationaal-Socialisten.

Wanneer dus op de school dit gif wordt toegediend,

dan is het daar ook de plaats om het tegengif toe te dienen; de onderwijzer is wel één van de voorname opvoeders in onze samenleving. Zich dit feit levendig voor oogen te stellen en de waardeering ervan tegenover onbelangrijker zaken af te wegen, moge ons geheele volk aanbevolen worden.

Want behalve een technische is er een geestelijke opvoedende taak, die voor het geheele verdere leven van het kind van invloed is. Deze invloed op en dit rijp maken van de kinderziel voor de Nationaal-socialistische gedachte, waardoor later de stap naar Jeugdstorm en Landjeugd des te vlotter wordt gedaan, is de veelomvattende, moeizame opgave van den onderwijzer. Zoo rijp maken en zoo enthousiast, dat het niet denkbeeldig is, dat zelfs de ouders, verrast door de spontaneïteit van hun kind, ook tot andere gedachten worden gebracht.

Ten opzichte van de plattelandsjeugd kan de opvoeding in volkschen zin eenvoudiger zijn dan in de stad, indien de onderwijzer zich althans instelt op en zich inleeft in de verhoudingen op het land. Kan eenvoudiger zijn, maar is dit dikwijls niet. Want het kind van het land, leeft dagelijks in de sfeer van het land, leeft in Gods schoone natuur. Maar als het wordt gevraagd, vertel mij van de boomen en planten, van de dieren en vogels, van de polders en plassen, dan zal het zeer onvoldoende, onbevredigende antwoorden geven. Nog meer zal het U verbazen, dat zij van hun streek en de naaste omgeving, dus van het heem, met al zijn vroegere en tegenwoordige bijzonderheden, zoo weinig afweten.

Deze wetenswaardigheden, deze heemkennis moet volkszaak worden, voor ieder, te beginnen bij het kind.

De heer H. Bindels beschrijft dit heel mooi in

OUDE GEVELSTEEN VAN HET ST. LUCASGILDE.

FOTO: G.W.N./VICTOR MEEUSSEN

„Frankenland” No. 1, blz. 1: „Wij moeten het volk weer de schoonheid van onze streek, de schoonheid van oude gebruiken en de schoonheid van de volkstaal leeren zien. Wij moeten de menschen zich weer bewust doen worden van hun eigen aard en liefde kweken voor het erfdeel onzer vaderen. Het is noodig, dat wij werken, hard werken om de historische verbondenheid met den bodem, die ons brood en levensvreugde geeft, niet verloren te laten gaan. De bevolking moet de vruchten kunnen plukken van ons werk en vanzelf door het kennen van onze eigen historie en het streek-eigene liefde gaan voelen voor alles, wat onze streek betreft en wat eens onze voorvaderen bewoog, hun leven te leven, zooals zij het gedaan hebben.”

Mij dunkt, hier ligt een rijk, afwisselend arbeidsveld voor den onderwijzer. Juist schoolkinderen moet men het volks-eigene bijbrengen, juist hun moet men door praktische lessen het heem laten zien.

Dit denkbeeld is niet nieuw; sommigen brengen het reeds in toepassing, terwijl ervaringen op dit gebied meermalen in dit blad werden besproken. Maar dat is niet voldoende. Allen, die onderwijs geven, vooral zij, die op het platteland werken, waar zoo ruimschoots de gelegenheid wordt geboden, dienen ermee te beginnen. Om het evenwel „algemeen goed” te maken, zouden de Kweekscholen het vak „Heemkunde” moeten inlasschen. In dit vak onderwezen en door eigen onderzoek geschoold, zal de jonge onderwijzer met te meer ijver „zijn” kinderen door *Heemkennis* nader tot het begrip bodemverbondenheid brengen. Want hier gaat het uiteindelijk om. Reeds het kind zal moeten leeren beseffen, dat de bloed- en bodem-

theorie maar niet een willekeurig begrip is van den nieuwen tijd, maar berust op een wet van vele eeuwen. Deze wet, die reeds te lang, op het land vaak onbewust, werd ontkend tot nieuw leven te wekken, eischt inspannenden arbeid, maar geeft ook de voldoening, dat dit mede een stap is in de richting van de bewustwording van het Nederlandsche volk.

In dit verband moet ook de Sibbekunde worden genoemd. Want de bodem is zonder bloed, dus zonder sibbe, niet denkbaar. Beide begrippen: Heem- en Sibbekunde behooren bij elkaar; zegt men het een, dan bedoelt men ook het ander.

Hiervan afgezien of beide begrippen ooit als leervakken door de Overheid verplicht gesteld zullen worden, kan in breeden kring toch reeds een begin met de praktische toepassing worden gemaakt. Want het gaat om de vorming van onze jeugd. De kinderen van heden zullen de leiders van morgen zijn. Aan dit axioma ontkomen wij niet.

Daarom hecht de afd. Agrarische Zaken zoo'n groote waarde aan het dorpsonderwijs, bewust als zij is, dat het tot stand komen van een welvarende, volksdenkende streek niet alleen afhankelijk is van een goede technische, maar ook en vooral van een goed gerichte geestelijke opleiding der kinderen.

Zoo alleen kan in de toekomst de taak der ouderen in vol vertrouwen in handen van een jongere generatie worden gelegd.

Op de Kweekschool: Heem- en Sibbekunde, op de Lagere School: Heem- en Sibbekennis, dat zij het parool. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat hiermede het probleem „dorpsonderwijs”, zooals wij dit wenschen, is opgelost, maar slechts als een aanwijzing tot verbetering moet worden beschouwd.

J. v. D. BERG

RICHTLIJNEN VOOR DE BIOLOGISCHE WAARDEERING VAN DE VERSCHILLENDE TAKKEN VAN SPORT

Waarom sport? 2

Men kan zeker wel zeggen: „De meerderheid onzer volks-genooten zijn handarbeiders. Daarmede staan hun lichaam resp. hun organen onder voldoende functie. Als wij dan ook nog de hygiënische wetten der omgeving toepassen, waarvoor is dan nog sport noodig?”

De leider van het Arbeidsfront heeft deze materie precies begrepen. De arbeid is zoo noodzakelijk als het dagelijksch brood. Doch niet de arbeid alleen en als zoodanig, maar arbeid in een hygiënische omgeving eischen wij, anders beduidt hij, zooals het werken tijdens de eerste proef van den Panamakanaalbouw bewezen heeft, den vroegen dood. Tot zulke omgevingsinvloeden behooren niet alleen alle hygiënische inrichtingen der fabrieken, zooals de privaten, waschgelegenheden, ontbijt- en ontspanningsverblijven, enz., maar ook de schoonheid van de werkplaats als kroon van het gezondheidsgeheel. Haar psychische uitwerking op welbevinden, gezondheid, levensduur en arbeidsprestatie is een evenzoo onmeetbare als diepe.

Echter zelfs dan, wanneer de mensch op de mooiste en gezondste werkplaats werkt, vermag lichamelijke arbeid nimmer de sport te vervangen. Goed is het, indien in den arbeidsgang zelf het immer gelijkblijvende werk met afwisselingsvol, den enkelen mensch beter liggend en aangenaam,

werk af te wisselen. Beter evenwel nog, indien er in ons leven van allen dag afwisseling tusschen den verplichten arbeid door middel van de uitgesproken vreugde der vrije sportbeoefening wordt gebracht. Eeuwig schijnend zonlicht of voortdurend duistere nacht; neen de weldoende en zoo-veel mogelijk geschakeerde rhythmische afwisseling dezer beide behoeven wij.

Echter kan sport, voortdurend beoefend of te dikwijls en te lang achtereen, tot zwaren lichamelijken arbeid worden; maar ook van vreugde doortrokken arbeid tot sport. Zonder ernstigen, vaak moeilijk te vervullen beroepsarbeid is de sportvreugde niet volledig te ondergaan, doch moet zij haar gunstige uitwerking op geest en lichaam missen, ja zelfs in het tegengestelde omkeeren.

De functie heeft haar wetten. Drie daarvan werden door Roux gesteld. Zij luiden:

1. De functie ontwikkelt het door vererving aangelegde orgaan, handhaaft het en bevordert het.
2. De veranderde functie vormt het orgaan aanpassend om en specialiseert het.
3. Te sterke en te lang durende functie verzwakt het orgaan.

In samenhang met het enkele orgaan moet men ook het

geheele lichaam stellen. Prof. Lorentz voegde aan deze drie wetten nog de volgende drie toe:

4. Langdurige onbenutte functie laat het orgaan verkomen en afsterven.

5. De functie kan het zieke orgaan genezen.

6. Slechts functie onder vreugdevolle stemming schenkt de volle vormingswaarde aan de organen.

Deze zes wetten spreken voor zichzelf en behoeven eigenlijk geen toelichting.

Hoezeer de door prof. Lorentz nieuw gestelde zesde wet juist is, bewijst reeds deze enkele vraag: „Moet de handarbeider, speciaal die der zware beroepen, nog aanvullende sport beoefenen of niet?” Deze vraag werd zelfs door leidende sportartsen in afwijzenden zin beantwoord. Het is niet noodig hier diepgaande laboratoriumproeven te doen; wij kunnen het ook niet, omdat vreugde zich niet laat voorschrijven. Men behoeft slechts de oogen te openen, om te zien: „Hoe werkt dezelfde arbeid op denzelfden mensch, de eene maal als sport en de andere maal als plicht- en beroepsarbeid bedreven?”

Dergelijke prestaties zijn er in den vorm van houthakken of houtzagen, bij rijden, roeien, autobesturen, zelfs gaan en loopen. Men kan den wandelaar in een mooi landschap met een brievenbesteller in een leelijke omgeving vergelijken. Voor alles valt onder het begrip beroepsarbeid alle arbeid van beroepssportmensen, z.g. „profs” in de sport. Zij behoeven evenzeer als de zwaarberoepsarbeider vreugdevollen anderen lichamelijken arbeid, om zich van eenzijdigheid, verzadiging en plichtdruk te herstellen, zich er van te ontdoen. De beroepssport kan, evenals handarbeid, door de er aan ontbrekende opgewekte stemming, nimmer een gunstige prikkeling op de organen mogelijk maken. Daarom moet ook een les in lichamelijke oefening, welke de kinderen niet met groote vreugde vervult en die door hen niet innig wordt beleefd, steeds als van nul en geener waarde worden beschouwd.

De waardemeting voor de werking van een functie geeft subjectief het welbevinden en objectief de bereikte prestatie. Hetzij deze op beroeps- of sportgebied ligt, hetzij zij een lichamelijke of zuiver geestelijke is. Vreugdeverwekkende invloeden bevorderen topprestaties. Een opgewekte stemming is voorwaarde voor gezondheid. Slechts opgewekte

stemmingen laten de organen en het lichaam goed ontwikkelen. Daarom ook de volledige inzet der omgeving door fraaiheid der arbeidsplaatsen en sportterreinen, de vrije natuur, water en zonlicht en voor alles onder prettige gelijkgestemde kameraden. Zelfs de huisvesting, de kleeding en de voeding moeten onder een aangename stemming gebracht worden, resp. haar opwekken. Ja juist het voedingsresultaat der maaltijden bewijst zeer duidelijk, hoezeer vreugde het voedingsresultaat vergroot, dat flauwheid het voedingsresultaat weinig ten goede komt en dat een slechte stemming en tegenzin het in het tegendeel verkeert, zelfs het uitwerpen door braken veroorzaken kan.

Precies zooals bij de functie der spijsverteringsorganen is het ook bij die der andere organen van ons lichaam. Met voortdurenden tegenzin verrichte arbeid, onverschillig of hij in het beroep of in de sport plaats vindt, heeft slechts afbraak en slijtage ten gevolge en niet het tegendeel, den versterkenden en hooger ontwikkelenden prikkel tot opbouw.

Daarmede is het geheim van het sportresultaat als vormings- en gezondheidswaarde onthuld. **Sport is functie onder vreugde.**

Deze vreugde moet een drievoudige zijn. Zij moet zich voorbereidend en verwachtend geldend maken. Een maaltijd, waarbij ons van te voren het water in den mond komt, wordt geheel anders verteerd en in het lichaam opgenomen, d.w.z. in kracht en lichaamssubstantie omgezet dan een maaltijd, welke men met tegenzin gebruikt. De spieren, de longen, het bloed, de hersenen worden geheel anders verfrischt en van zuurstof, krachtstoffen en opbouwstoffen voorzien, wanneer zij hun met vreugde verwachte functie tegemoet trillen, dan wanneer zij onder psychischen tegenzin daartoe gedwongen worden.

De vreugde moet tijdens de functie haar hoogtepunt bereiken. Kan de sport ons niet met dien hoogsten lust vervullen, met het gevoel van een absoluut welbevinden en een volledig er-in-opgaan, dan ontbreekt haar het beste, het belangrijkste deel, n.l. het optimum opwekkingsresultaat op de organen. Hoe meer dit ontbreekt, des te meer is zij van het begrip sport verwijderd. Dit moet zoo ver gaan, dat wij elke ontstemming, ja zelfs tandpijn door en in de sportbeoefening vergeten. Dan wordt sport tot groote psychische afleidster, tot afvoerster van wederwaardigheden en troosteres van bedroefden, tot verzoenster van vijanden, tot bewerkster van echte vriendschapsbanden.

Vreugde en welbevinden moeten na de sportbeoefening nog lang aanhouden. Het herstel door de sportbeoefening volgt niet onmiddellijk; want juist de rustperiode na de sportbeoefening blijft biologisch het belangrijkste. Zij heeft de bij de sportbeoefening op de organen uitgeoefende prikkeling in opbouw, elasticiteit en blijvend welbevinden om te zetten. Goed kan dit alleen onder een opgewekte stemming geschieden. Men moet na de sportbeoefening een gevoel van „herboren zijn” hebben. Zonder een opgewekte stemming gaat dit niet, of het resultaat verdwijnt weer spoedig. Met haar echter is de zoo verjongde mensch weer tot nieuwe daden in staat.

Nu kunnen echter niet alle takken van sport de voor ieder gewenschte opgewekte stemming verwekken. Nemen wij eens aan, gymnastiek ware sport, of ook dat houtzagen als sport bedreven zou moeten worden. Moest ik dan geheel alleen, in een onaangename omgeving en ook nog dagelijks mijn gelijkblijvend programma afwerken, dan is bij de eerste maal misschien nog eenige opgewektheid aanwezig. Zij verlaat mij echter spoedig en verveling en innerlijke leegte treden er voor in de plaats. Geheel anders wordt de zaak, als wel de sportbeoefening dezelfde blijft, doch met haar alle denkbare prikkels tot opgewektheid ingezet worden.

Deze zijn:

1. Het gemeenschappelijk beoefenen der sport door meerdere mensen, met haar wederkerige opwekking en waarneming.
2. Het opgaan in een mooie omgeving, volop van licht doorstraalde, goed geventileerde heerlijk schoone gymnastiekzalen, verrukkelijk landschap, zon, wind en water.
3. Zang, muziek, trom, fluit, tamboerijn, gong.
4. Technisch even goede als suggestieve, opgewekte leiding door een sportleeraar.
4. Afwisseling voorzover dit de betreffende tak van sport toelaat.
6. Vooral fraaie, doelmatige kleeding.
7. Pauze en vakantie van de sportbeoefening, want hoe zeldzamer een bezit, hoe meer het gewaardeerd wordt.

J. BONGERTMAN.

RECHT OP HET DOEL AF... EN NA DEN TOCHT WEER FRISCH AAN DEN ARBEID. FOTO: ARBEIDERSPERS

RECHT EN WET

In het nummer van 15 Mei van het Maandblad „School en Wet” komt een zeer lezenswaardig artikel voor over de werkzaamheden van het hoofd eener school voor lager onderwijs (Uitgever Samsom te Alphen a.d. Rijn). Tot zijn taak behoort het besturen van de school. Verder rust op hem de verantwoordelijkheid voor het naleven van tal van wettelijke bepalingen. Hij moet toezien, dat niet te veel leerlingen in één schoollokaal worden ondergebracht. Het hoofd van een school voor U.L.O. is bevoegd om te beoordeelen, of bij toelating een leerling voldoende aanleg en ontwikkeling bezit om het u.l.o. te volgen. De uitvoering van de leerplichtwet berust voor een groot deel bij het hoofd der school en de daaraan verbonden administratie wordt omvangrijk genoemd. Hij moet in Januari de gegevens verstrekken voor de onderwijsstatistiek en is belast met de contrôle op de uitvoering der t.b.c. keuringswet voor het personeel. Aan het slot zegt de schrijver: „Lettende op den omvang van al dien administratieven arbeid is de hoofdenmarge slechts een zeer matige vergoeding.”

Inderdaad. Maar een hoofd der school

moet nog veel méér werk verrichten. Hier volgt een lijst, van hetgeen hij b.v. in een stad als Den Haag krijgt te verwerken. Zelf aan een klasse onderwijs geven, zich voor de lessen voorbereiden en het schriftelijk werk van de leerlingen, liefst buiten schooltijd, nazien; geschillen van leerlingen en ouders met het personeel oplossen; ouders ontvangen voor de beroepskeuze hunner kinderen; de administratie, verbonden aan de verstrekking van kleding en schoeisel; verklaringen of bonnen afgeven voor klompen, schoenen, gymnastiekschoenen; de administratie van de melkverstrekking; idem van de schoolvoeding; toezichthouden bij de schoolvoeding; administratie voor sinaasappels; voor het bezoek der leerlingen aan schoolbaden; idem voor museumlessen, bezoek schoolmuseum en bezoek filmlessen; idem voor bezoek schooltuinen; administratie voor het geneeskundig onderzoek der leerlingen door den schoolarts; idem van den tandarts; idem van den arts, die komt inenten tegen diphtherie e.a. ziekten; in normale tijden administratie voor schoolreisjes, viering Sinterklaasfeest; het houden van ouderavonden en school-

vergaderingen van het personeel; het opmaken van de begroting voor leeren hulpmiddelen en het bestellen daarvan; het bijhouden van den inventaris voor schoolmeubelen, boeken, platen, schriften, enz.; het afgeven van schoolbehoefte aan het personeel; de administratie van het koopen van spaarzegels voor de leerlingen; het ontvangen van timmerman, loodgieter, slotenmaker, glazenmaker e.a. en het aanwijzen van te verrichten reparaties; de administratie, verbonden aan het vervangen van personeel bij ziekte of andere afwezigheid; inzenden van verzuimstaten van het personeel; briefwisseling met scholen voor buitengewoon lager onderwijs over slecht leerende kinderen; idem met zeden- en kinderplicht over verwaarloosde leerlingen en jeugdige boosdoeners; idem met de arbeidsbeurs over werkzoekende leerlingen, die de school verlaten; idem met het bureau van beroepskeuze; idem met de instanties voor uitzending van kinderen naar vacantiekolonies; toezicht houden op de schoolschoonmaak; opgave doen aan gemeentewerken van de noodige reparaties; het leiden van luchtbeschermings-oefeningen en de administratie, daaraan verbonden; administratie, verbonden aan het wijzigen van de lesroosters. Ik geloof stellig, dat ik nog wel iets vergeten heb ook! Voor een en ander ontvangt het hoofd der school een bedrag van gemiddeld f 450.— per jaar. Bij kleine scholen is het minder, bij zeer groote meer. In gemeenten 2e en 3e klasse wordt 4 en 8% afgetrokken. De lezer ziet, dat de vergoeding werkelijk „matig” genoemd mag worden.

R. VAN DER MEI

HET EUVEL DER AFKORTINGEN

Bespraken wij in nummer 1 van dezen jaargang het misbruik, dat van bastaardwoorden wordt gemaakt, thans willen wij de aandacht vestigen op het misbruik van de afkortingen.

Afkortingen verhoogen nimmer de duidelijkheid van een betoog. Dient dit voor de propaganda, wendt het zich dus tot oningewijden, dan wordt de mindere duidelijkheid zelfs tot onduidelijkheid en gaat, in ieder geval gedeeltelijk, de waarde er van verloren. Het gaat dan niet meer alleen om een gebrek in den stijl, maar om het practische nut, dat er niet door tot zijn recht komt.

Afkortingen zijn steeds de vrucht van louter gemakzucht, vooral waar het lange benamingen betreft. Of is het niet gemakkelijker te zeggen, dat je lid bent van „Tovido” of „Togido” dan van „Tot ons vermaak is deze opgericht” of „Tot ons genoegen is deze opgericht”? Is Onsa niet veel gemakkelijker dan Opleiding van Nationaal-socialistische ambtenaren? Als je het maar weet! Wie belang stelt

in sport, spreekt in deze dagen over de Haagsche voetbalclub VUC; maar zonder groot gevaar op verlies kan men wedden, dat niet 1% weet, wat deze letters beduiden en hoe de naam der vereeniging in werkelijkheid is.

Afkortingen kunnen echter ook gemakkelijk tot scheldwoorden worden. Gewoonlijk begint het met belachelijk maken, als de afkorting daartoe aanleiding geeft. Indien het om ernstige instellingen gaat, wordt daardoor onherstelbare schade aangericht. Niet iedereen voelt dat aan; gelukkig zijn er nog, die wat verder kijken en het gevaar ernstig nemen. Tot hen behoort een kameraad, die zich aldus in een brief aan een onzer opstellers uit.

„Nu moet ik echter Uw aandacht vragen voor iets, waarover ik al eens heb geschreven. Het gaat om de zotte benamingen, die de W.A. heeft uitgevonden, n.l. Luwa, Motwa, Berwa; samentrekkingen van Luchtvaart W.A., Motor W.A. en Bereden W.A. Deze woorden zijn toch waarachtig niet zoo lang of onuitsprekelijk, dat ze er zulke dwaze woorden van moeten vormen. Alleen al het verloren gaan van den vertrouwden klank W.A. moest voldoende zijn, om dergelijke woorden af te keuren. Het ergste vind ik het geforceerde zoeken naar afkortingen, wat wel zijn toppunt vindt in Motwa, waar door het besparen van twee letters een woord wordt geschapen, dat voor een normaal mensch onbegrijpelijk is; wat trouwens ook voor de beide andere woorden geldt.

Vermoedelijk zal de ontwerper van deze benamingen triomfantelijk komen aandragen met woorden als Stuka, Flak,

W.A., Vova, enz. De beide eerstgenoemde zijn echter samentrekkingen van lange benamingen: Sturzkampfflugzeug en Flugzeugabwehrkanone; dat hiervoor korter benamingen worden gekozen, ligt voor de hand. Ik beweer ook geenszins, dat *alle* samentrekkingen uit den boeze zijn, want W.A. en VOVA zijn bijv. al spoedig tot begrippen geworden, evenals *Waf* en S.A.

Maar we spreken toch niet van Waf. *Waf* of Wafss!

Samentrekkingen of afkortingen moeten iets natuurlijks, iets vanzelfsprekends hebben. En dat mis ik ten eenenmale in die W.A.woorden. Gingen we op die manier door, dan ontstonden er nog meer zotheden, b.v. Lawawa, Lastowa, Ladijasto, Hupowa en zouden we gaan spreken van de A'damsche Motpol en Berpol. U zou dan een Natsoc worden en wij allen Natsoccen! Als U de woorden niet begrijpt, hindert dat niets, want over eenigen tijd wordt zoo'n woord een „begrip” en zijn we, waar we wezen willen.

Ik vertrouw, dat U het met me eens is en hoop, dat het moge gelukken die idiote namen uit de wereld te helpen.”

Commentaar op dit klare protest lijkt mij overbodig. Wij kunnen echter niet meer doen dan het euvel in ons orgaan aan de kaak stellen. De briefschrijver verwacht daarvan niet het gewenschte gevolg. In een volgenden brief uit hij zich daarover aldus: „Als het daarbij blijft — (opneming in het orgaan) — is dat een onschuldige vertooning. Zelfs als U een exemplaar van Uw blad aan het hoofdkwartier van de W.A. zou sturen, bestaat het risico, dat men het met een schouderophalen opzij legt en dan zijn we net zoo ver. De W.A. zal uit zichzelf geen afstand doen van de gewraakte benamingen. Zij moet daartoe gedwongen worden door hen, die de noodige verantwoording voor onze taal hebben. Me dunkt, dat de redactie van Uw orgaan daartoe in de eerste plaats kan worden gerekend.”

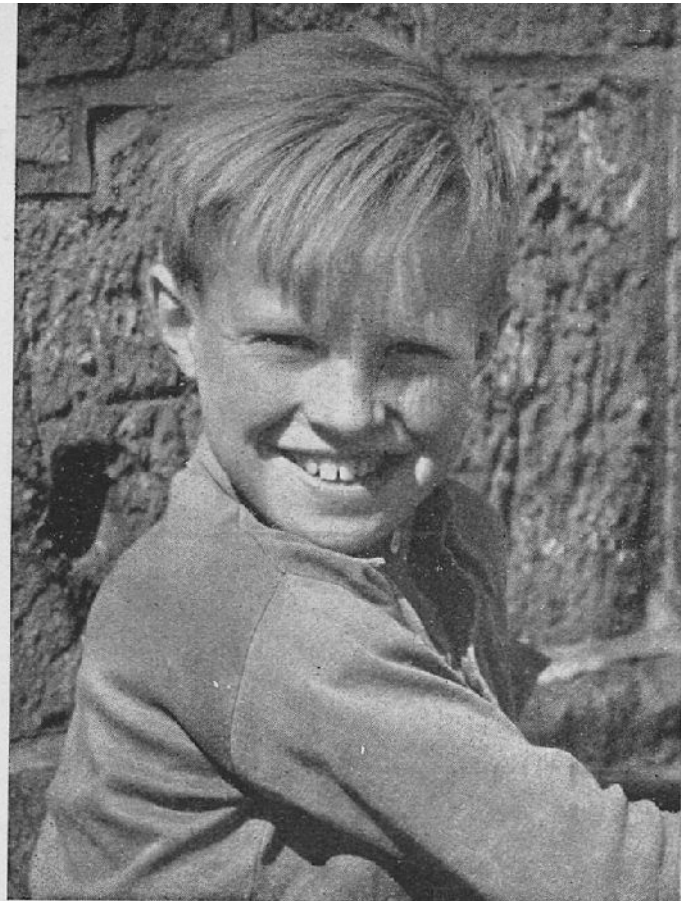
Hoe gestreeld we ons voelen door des Schrijvers vertrouwen en waardeering, toch moeten wij hem teleurstellen. Wij kunnen slechts op fouten en tekortkomingen wijzen en verbeteringen aangeven; verder moeten wij op het gezonde verstand van den lezer bouwen en aan den nuchteren kameraad zal een ernstig en duidelijk verweer, als dat van onzen briefschrijver, niet zonder meer voorbijgaan. Wij verwachten ook niet onmiddellijk succes. Verbeteringen dringen slechts langzaam door en worden eerst, tenminste op taalgebied, na langen strijd aanvaard. Daarom: Frappez, frappez toujours!

ARCHIVARIS

*Elke tijd heeft
zijn eischen;*

daarom zal de school zich steeds moeten hervormen, d.w.z. zich moeten aanpassen bij de maatschappelijke-geestelijke behoeften van een bepaalden tijd.

L. VAN KLINKEN

HIJ WAS EEN WERKEZEL EN GEEN JUFFERTJE MET BLANKE HANDJES. FOTO: G.W.N./Ir. W. F. VAN HEEMSKERCK DÜKER

UIT HET SCHOOLLEVEN

DE SMEERPOES

Jan Smeerpan, zoo had de onderwijzer uit de vierde hem ongelukkigerwijze in de klas betiteld en de schooljongens hadden dit scheldrijmpje gretig overgenomen. De jongen leed er onder, dat zijn makkers hem zoo noemden. Wat de onderwijzer ook deed en strafte, het hielp hem niets. Jan geraakte zijn bijnaam niet meer kwijt.

Zeker, de jongen had immer vieze handen, maar hij kwam ook uit een gezin, waar water en zeep onbekend schenen, waar alles even onzindelijk was.

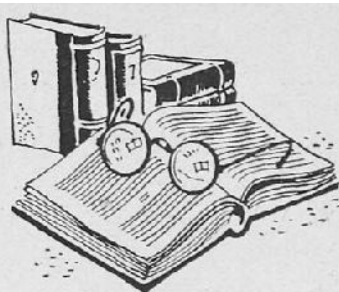
Standjes, straf, briefjes naar de ouders, naar huis sturen om zich te wasschen, het was alles boter aan de galg gesmeerd en het verbitterde slechts in plaats van verbetering te brengen.

Jan kwam met April in de hoogste. Zijn smerige handen maakten boeken en schriften zoo vuil, dat ze te vies waren om aan te pakken. Ik moest het over een anderen boeg wenden om hem van zijn watervrees te genezen en van zijn scheldnaam af te helpen, dat begreep ik maar al te wel. Meermalen had ik reeds opgemerkt, dat de jongen 's middags, als hij op school overbleef, niets liever deed dan in den grond ploeteren. Zijn vader had me bovendien gezegd, dat zijn jongen een werkezel en geen juffertje met blanke handjes was.

Op een middag zou ik voorgekiemde tuinboonen uitplanten. Ik riep Jan om een handje bij te steken en de jongen glunderde van schik, omdat hij helpen mocht. Met opzet maakte ik mijn handen in den natten grond zoo vuil, als ik maar kon. Toen we klaar waren, vroeg ik: „Zeg Jan, wie heeft nu de vuilste handen?” We gaven mekaar niets toe. „Kom jongen, naar de keuken, dan zullen we ze eens een flinke beurt geven.” Mijn vrouw had voor warm water met soda, zeep, borstel en handdoek gezorgd. Jan en ik aan het wasschen en schuieren, zoodat er al spoedig vier blanke handen te voorschijn kwamen. Bovendien liep ik eens met de kam door zijn verwarde haren. De jongen stond verlegen, maar toch verheugd naar zijn mooie handen te kijken.

„Keurig Jan!” „Als je morgen zoo netjes op school verschijnt, krijg je een moot, nieuw schrift en stoppen we dat vieze maar in de kachel”. Jan verscheen 's anderendaags keurig gewasschen en gekamd op school. Hij had er zelf plezier in. En 't bleef niet bij dien eenen keer. Na een paar dagen liet ik hem voor de klas komen en ik vroeg aan de jongens: „Zeg jullie nu eens eerlijk, verdient Jan wel den leelijken naam van smearpan?” „Nee, meester”, was het antwoord en niemand dacht er voortaan meer aan om hem bij dien scheldnaam te noemen.

G. v. A. H.

DE WERELD van het boek

BOEKBESPREKING

R. VAN WEERT: *De zee trekt*. Uitgave Nenasu, Utrecht.

Het omslag geeft den Utertischen dom; een wapperend lint daarboven vermeldt: Domserie 1. Het boekje suggereert dus, dat op deze eersteling een oogst van dergelijke volgt.

Ik hoop van niet. Het eerste is een mis-gewas.

Ongetwijfeld is de grondslag een lof-felijk pogen tot het uitgeven van een reeks eenvoudige boekjes (novellen, ver-halen) tegen schappelijken prijs.

Maar dan iets goeds. Moge het niet den geest van den nieuwen tijd ademen, dat is niet erg. Als het maar iets goeds is.

Een misbaksel, waar de nieuwe ideeën bij de haren in gesleept worden, blijft desondanks een misbaksel.

De compositie is er een naar oud recept. Schipbreuk, dood, mededinging om het vrouwtje met doodslag, een bekeerde doodslager, een tot weldoener-der-menschen bekeerde nietsnut ('n baron N.B.). Och, heeremijntijd. Schrijven we 1943 of 1843?

De lokale kleur wordt verkregen door een paar woorden en namen, gebruike-lijk in zeker visschersdorp.

De taal en de stijl zijn ... onvoldoende voor het u.l.o.-examen.

Wil oordeelen:

blz. 1... er wordt zwaar gekankerd over *slechte besommingen*, enz.

Dan is het weer stil in het kleine ronde kamertje, alleen *het leegslurpen van de koppen* is te hooren. (Leesteeken ont-breekt).

Tusschen duimen en wijsvingers, die vet-blinkend(!) zijn van de visch, die ze bewerken *moeten*, draait Gerrit lang-zaam z'n shaggy(!) en zegt, *terwijl* hij het vloeitje *belikt*...

Leesteekens, om wanhopig te worden.

H. A. ALMOES

P. FELIX: *Claudius Civilis*. Hamer, Amsterdam, f 1.25.

Wie dit boekje ter hand neemt in de hoop, iets meer te weten te komen aan-gaande onzen bijna legendarischen vrij-hedesheld, wordt teleurgesteld. Wie een hedendaagsche visie verwacht omtrent hem en zijn pogen, eveneens. De schrij-ver heeft naar oorspronkelijke bronnen — dus naar Tacitus — een verslag van den opstand gegeven. Dat verhaal is op zichzelf boeiend. Ook geeft hij duidelijke kaartjes er bij. In dit opzicht is hij dus voortreffelijk geslaagd.

H. A. ALMOES

J. C. NACHENIUS: *Geschiedenis van het Noordras*. Uitg. „Hamer”.

Een bespreking. Allermint een beoor-deeling. Een criticus moet immers boven de stof staan en liefst heel wat hooger dan de S. van het te bespreken boek. Ik sta niet zoo verheven. Integendeel:

in de kennis van deze stof is Nachenius verreweg mijn meerdere.

En toch zet ik me aan een bespreking.

Toen ik enkele jaren geleden Herman Laaglands: *Bekn. Gesch. v. h. Noord-ras* gelezen had, was ik vol blijde verwondering. Ik heb na dien tijd zoo een en ander meer gelezen. Wat me indertijd voorkwam, dat ik zoo-op-het-eerste-gezicht niet geheel kon aanvaar-den, werd later toch vrij aannemelijk, eindelijk volkomen aannemelijk bevon-den. Het boek prikkelt. Niet zoozeer tot verzet (het is met den gloed der overtuiging geschreven!), dan wel tot nadenken, tot verdere studie.

Onder eigen naam van den S. en met gewijzigden titel is Nachenius' werk nu, gezien en gedeeltelijk omgewerkt, op-nieuw verschenen.

De opzet is vrijwel gelijk gebleven.

UIT DE

Organisaties

VAN HET A.V.L.O.N.-SECRETARIAAT

VACANTIE.

Het A.V.L.O.N.-kantoor is van 8 tot 24 Juli a.s. gesloten. Men gelieve er op te rekenen, dat poststukken, welke na 5 Juli worden ontvangen, na 24 Juli zullen worden behandeld.

A.V.L.O.N.-AFFICHE.

Er zijn nog steeds affiches in voorraad. Bij de verspreiding wordt op ieders medewerking gerekend. (Zie de achter-zijde van dit nummer).

Mededeeling van het hoofd der afdeling Rechtskundige Bijstand.

Ieder, die een beroep doet op de Afdee-ling Rechtskundige Bijstand, wordt ver-zocht daarbij volledige inlichtingen te verstrekken.

Bij vragen over salaris of pensioen b.v. een volledige staat van dienst, burger-lijken staat en aantal kinderen, acties en diploma's, benevens de tijdens de aanvrage genoten wedde met pensioen-en loonbelastingaftrek.

Daardoor wordt de behandeling ver-gemakkelijkt en bespoedigd.

Het Hoofd der Afd. Rechtsk. Bijstand

Mr. H. G. SCHMIT

Kornoeljestr. 112, Den Haag

Merkwaardig. De S., van huis uit geen onderwijzman, is uitnemend didacticus. Er zit „methode” in het boek. Na lezing zal U blijken, dat de S. een behoorlijke hoeveelheid vakgeleerden-stof verwerkt heeft en daaruit een samenhangend, deugdelijk en overzichtelijk geheel voor ons, „de breedere lagen” heeft samen-gesteld. Neen, meer dan dat. Want S. zelf en anders niemand, is meermalen aan het woord. B.v. in de prachtige In-leiding. Bijzonder goed vind ik ook het (omgewerkte) hoofdstuk over de Germanen.

Achter in het boek zijn 32 platen opge-nomen, welke zeer uitdrukkelijk den tekst onderstrepen.

Het aantal drukfouten is beduidend en werkt storend.

Met den meesten aandrang beveel ik N.'s werk aan. Ik zou de gemeenplaats: Dit werk mag in geen enkele boeken-kast ontbreken, willen wijzigen aldus: Deze kennis mag in geen enkel onder-wijzersbrein ontbreken.

Pedant? Niet zoo bedoeld. Laat het me anders zeggen: De lezer zal zich ver-rijkt voelen na lezing — en herlezing, maar die komt „vanzelf” — van dit mooie boek.

H. A. ALMOES

DISTRICT OVERIJSSSEL.

Ontslagen:

Met ingang van 8 Juni 1944 is eervol van de functie van districtshoofd van het Weezenfonds ontheven collega B. C. Bruinshorst, Leliestr. 31, Hengelo (O.). Met ingang van 8 Juni 1944 is eervol van de functie van districtshoofd van de afdeling Vorming ontheven collega J. J. Berfelo, Gronauschestraat 593, Enschede.

Benoemingen:

Met ingang van 8 Juni 1944 is benoemd tot districtshoofd van het Weezenfonds, Collega J. J. Berfelo, Gronauschestraat 593, Enschede.

Plaatselijk zijn inlichtingen omtrent het A.V.L.O.N. te verkrijgen in de provin-cie Overijssel, te:

Colmschate: J. Lukkien, Hoofd der school te Colmschate.

Deventer: J. A. Kruimink, Inspecteur L.O., Singel 4 te Deventer.

Enschede: W. A. Floois, Laareschsingel 113 te Enschede.

Glanerbrug: J. J. Berfelo, Gronausche-straat 593 te Dorp Dolfia.

Hardenberg: J. Brouwer, Hoofd der school te Radewijk.

Hengelo (O.): J. Bokhove, Hoofd der school te Oele.

Ootmarsum: B. A. Weustink, Almelo-schestraat 283 te Ootmarsum.

Rijssen: J. van Hattum, Enterweg te Rijssen.

Steenwijk: L. Knol, 2e Oostwijkstraat te Steenwijk.

Departementale BERICHTEN

1. De directeuren van door het Rijk gesubsidieerde scholen en Rijksscholen ontvingen d.d. 15 Mei een schrijven van den Secretaris-Generaal van O., W. en K., waarin deze mededeelde, dat voor pl.m. 1.500.000 leerlingen 26.000 paren gymnastiekschoenen beschikbaar waren. Hoofden van scholen (alle soorten inrichtingen van onderwijs) kunnen, om voor de leerlingen van hun school een toewijzing te verkrijgen, een aanvraag richten op een daarvoor bestemd formulier aan de Afd. Lichamelijke Opvoeding en Sport van het Dept. van O., W. en K., Kastanjelaan 37 te Apeldoorn. Op de bedoelde aanvraag moet de Inspecteur van de Lichamelijke Opvoeding zijn advies stellen; zonder dit advies wordt de aanvraag niet behandeld.

2. De Nederl. Staatscourant van 7 Juni 1944, no. 109, bevat het programma opleiding volgens het leerlingstelsel voor de praktijk van het bankwerken, het draaien, het freezeën en het gereedschapmaken.

3. Dept. van Waterstaat. De commissie voor de machinistenexamens (diploma's A, B en C voor Scheepswerktuigkundigen) houdt in 1944, aanvangende in Augustus, zitting te 's-Gravenhage, Nassauplein 27. Aangifte voor de examens moet geschieden tusschen 18 en 24 Juni 1944. Zie voor bijzonderheden de Staatscourant van 7 Juni 1944, no. 109.

4. Volgens een adreslijst, voorkomende in het halfmaandelijkse tijdschrift „Opvoeding“, zijn in ons land de navolgende aantallen inrichtingen voor voorbereidend hooger en middelbaar onderwijs: 33 openbare en 21 bijzondere gymnasia; 10 openbare en 42 bijzondere lycea; 49 rijks hogere burgerscholen met vijfjarige cursus, 49 gemeentelijke hogere burgerscholen en 50 bijzondere hogere burgerscholen; 21 handelsdagscholen; 51 handelsavondscholen.

5. De Nederlandsche Staatscourant van Maandag 5 Juni 1944, no. 107, bevat een Besluit van den Secretaris-Generaal van O., W. en K., waarbij het examenprogramma voor de akte Schoolonderwijs in de Handelswetenschappen (= akte Boekhouden M.O.) zooals dat luidt onder letter H van het Koninklijk Besluit van 2 Februari 1864, Staatsblad No. 8, grondig is omgewerkt en hier en daar aanzienlijk is verzwakt. Tegelijkertijd is het in twee gedeelten

gesplitst, zoodat men voortaan examen kan doen voor een akte Handelswetenschappen A en een akte B. Het programma wordt ingevoerd 1 Januari 1945, maar het is toegestaan om in 1945 en 1946 nog examen te doen voor Boekhouden M.O. (K XII) volgens het oude programma.

Voorts bevat dezelfde Staatscourant een overeenkomstig Besluit voor de akte Nederlandsche taal en letterkunde M.O. Hierbij kan men voortaan ook een akte A en een akte B halen. Op 1 Januari treedt het nieuwe programma in werking, terwijl men in 1945 en 1946 nog examen kan doen volgens het oude.

Belangstellenden kunnen de Nederl. Staatscourant aanschaffen bij de Landsdrukkerij, Fluweelen Burgwal te 's-Gravenhage.

6. Benoemd tot lid en voorzitter van de commissie, welke in 1944 examens afneemt voor de akten nijverheidsonderwijs N IV, N V, N h, N j, N k, N u, N w en N z: Ir. L. Th. H. Hesselfelt, inspecteur van het nijverheidsonderwijs te Ede. De commissie houdt zitting te 's-Gravenhage.

7. Het examen handteekenen i.o. zal worden gehouden in het gebouw van de O.L.school aan de Poortstraat 73 te Utrecht op alle werkdagen van 17 Juli tot en met 16 Augustus 1944, aanvangende 's morgens 9 uur (onvoorziene omstandigheden voorbehouden).

8. Staatscourant van 9 Juni no. 111. Bij besluit van den Secretaris-Generaal van O., W. en K. is bepaald, dat voor leerlingen van kweekscholen voor onderwijzers de tijd, in verplichten arbeidsdienst doorgebracht, medetelt bij den tijd, welken zij op de school hebben doorgebracht. Het besluit heeft ook nog enkele andere consequenties.

9. De Nederl. Staatscourant van 12 Juni no. 112 bevat het programma opleiding volgens leerlingstelsel voor het timmervak in timmerfabrieken, voor het leggen van parketvloeren, en voor de behandeling van de cirkelzaagmachine, enz.

10. Ned. Staatscourant van 13 Juni no. 113. Het Staatspraktijkdiploma voor Handel en Administratie zal dit jaar te Utrecht worden afgenomen op 10, 11 en 12 October. Aanmelding vóór September bij P. Frietman, Van Arembergelaan 179 te Voorburg. Bijzonderheden in de Staatscourant. R. v. d. MEI

De Telegraaf

Het
voorlichtend
familieblad

ons komt, zal slechts een uitbreiding beteekenen van het leger van onbekwamen, profiteurs en baan-tjesjagers. En dié lieden vernielen niet slechts de scheppingskracht der Beweging en daarmede de positie der Beweging, maar ook, door de durende bewijzen van onbekwaamheid, een onbekwaamheid die tallozen werkloos op een afstand doet blijven, de positie van ons volk in het nieuwe Europa. Dit laatste vooral moeten wij goed in het oog houden!

Ik zeide, dat het thans niet allereerst meer gaat om de verovering van de massa, en stellig niet meer om de verovering der massa met het oog op het machts-probleem. Het gaat, zoodra de macht niet meer afhankelijk is van de instemming of het afwijzen van de massa, om dat, waar het de massa betreft, veel waardevollere en essentieelere, namelijk: de waarachtige vorming van de massa, om het kweeken, bij haar, van een werkelijke en overtuigende gerichtheid. Opdat ook voor haar de revolutie een levende werkelijkheid en aldus óók door haar ons volksgeheel een volwaardige grootheid wordt in het geheel der Europeesche volken. — Ook deze vorming, waarbij niets „vanzelf“ gaat, maar alles het resultaat zal zijn van een langdurige, taai-gehouden en helder-bewuste actie, — ook deze vorming is allereerst het werk van een waarachtig-revolutionnaire en waarachtig-deskundige hiërarchie, — van een stoottroep in den volsten zin van het woord. Die stoottroep heeft derhalve een driedovoudige opdracht. Ten eerste een interne, ten opzichte van de vorming van de Beweging; ten tweede naar buiten, ten overstaan van de vorming van het Nederlandsche volk; en ten derde: als behoudster van onze positie als volk in het te scheppen nieuwe Europa.

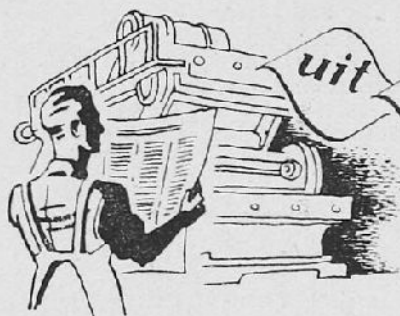
En niets is onverantwoordelijker, én tegenover de Beweging én tegenover ons volk en zijn toekomst, dan de welbewuste vorming van zulk een stoottroep voor dit moment als iets minder presteerends te bagatelliseren, als iets van later zorg. Het zij onze eerste en durende zorg. Onze éénige...!”

PERSONALIA

Middelbaar onderwijs.
Hoogezand: Dir. H.B.S. drs. L. Dalhuysen te Almelo.
Rotterdam: J. Verburg.
Nijverheidsonderwijs, e.d.
Groningen: Huishoudschool. mej. A. P. M. Koene, mej. J. M. Koopman, mej. D. A. W. Sieffers, M. Hillenius. Nieuwersluis: R. Opv. Gest. J. Peeters te Groot Schermer.

Eervol ontslag:
Enrum: Hoofd voorb. l. o. Mej. O. D. Reitsma.
Gelselaar: o.l.s. mej. D. M. Kuiper. Houten: mej. E. H. Korteling. Leiden: ulo. J. Voorwinden. Nieuw-Amsterdam: mevr. O. W. Bos-de Jonge. Rotterdam: ulo. J. Verburg. Enkhuizen: R.H.B.S. J. J. Hooybergh. Gouda: R.H.B.S. J. J. Baale. Groningen: Nijv.O. Mevr. L. S. de Maaré. Haarlem: M. Sch. v. meijjes. mej. T. J. W. van Oort.

Bijzonder onderwijs:
Benoemingen:
Voorb.l.o. Musselkanaal: Mej. W. Niemeyer.
Lager en uitgeb. l.o.
Amersfoort: R. van Druten te Harderwijk. Amsterdam: E. M. Blaken, aldaar. Huizen: : H. Hoogeburg te Moercapele. Mej. H. Kuysten te Bodegraven. Kaatsheuvel: mej. A. Konings te Raamsdonk. Katwijk aan den Rijn: mej. J. v. Veen. Lopik-Jaarsveld: H. B. Noot te Katwijk aan Zee. Nijmegen: G. v. d. Linden te Alverna. Opheusden: Hoofd. H. van Hekeren te Herkingen. Oudleusen: mej. G. Kuipers te Bolsward. Rotterdam: mej. C. Groen te Zwijndrecht.
Nijverheidsonderwijs.
Bolsward: mej. A. B. Hilhorst te Loppersum.
Eervol ontslag.
Grave: mej. M. Janssen.

In „De Waag“ schreef Henri Bruning een opmerkelijk artikel onder het opschrift „Bekwamen“. Hoe-wel het niet direct iets met opvoeding te maken heeft staan er toch ook voor opvoeders behartenswaardige dingen in.

Bruning begint met te zeggen, dat de positie van de Beweging na den oorlog een geheel andere is dan voor het uitbreken daarvan. Toen ging het om een zoo snel mogelijk veroveren van de massa om daardoor de macht te verkrijgen.

Na den oorlog zal de beweging de macht zijn dank zij een militaire overwinning en dus: geheel onafhankelijk van de instemming of het afwijzen van de massa of de meerderheid (cursief van den schrijver). „Stellig zal ook na de nationaal-socialistische propaganda alles moeten doen om ook de massa daadwerkelijk voor de nationaal-socialistische revolutie te winnen, maar deze strijd staat dan niet — niet meer — in dienst van het zoo snel mogelijk veroveren van de macht, doch beoogt slechts: ook in haar — de massa — de nationaal-socialistische revolutie te verwelken en, daadwerkelijk, tot een levende werkelijkheid te maken. En zulks dan niet meer omwille van het machts-woorden van de Beweging, doch omwille van onze positie als volk in het nieuwe Europa, — een positie die niet afhankelijk is van het aantal revolutionnaire zwetsers en mecheulers (mee-huilers), maar van onze reële revolutionnaire waarde, van onze reële waarde voor de revolutie — voor den herbouw van Europa waarvan wij een deel zijn.“

Bruning betoogt dan — „dat wij, bij het einde van dezen oorlog, beschikken over een hiërarchie — dit

woord in den meest uitgebreiden zin — van waarachtig bekwamen en waarachtig revolutionnairen, d.w.z. van functionarissen op alle gebied die, werkelijk staande op het niveau der Europeesche nationaal-socialistische revolutie, de problemen welke zich op het terrein hunner werkzaamheden stellen ook werkelijk aankunnen en tot een vitale oplossing brengen.“ Slechts zulk een hiërarchie van bekwaam revolutionnairen zal in staat zijn ons het vertrouwen van het eigen, Nederlandsche volk te doen verwerven en: het vertrouwen-in-ons van het leidende Germaansche volk te doen behouden.

De macht, het behoud ervan, niet meer afhankelijk van het instemmen der massa, zal enkel dan afhankelijk zijn van onze bekwaamheid.

„Want beseffen we wel: de problemen éindigen niet met het einde van dezen oorlog, zij beginnen dan eerst, — ook voor óns! Het heeft geen enkelen reëlen zin dat we dan een getal hebben te offereeren als we niet tévens, als we niet allereerst een kader van gericht-revolutionnaire bekwamen hebben aan te bieden. En daarom moet met de vorming van zulk een hiërarchie niet ná een militaire overwinning der Duitschers begonnen worden, als hadden we dan eerst recht den tijd en de gelegenheid daartoe, maar op dat moment moet zij, zoo niet voltooid dan toch reeds zeer ver gevorderd en reeds lang gericht en bewust begonnen zijn.“

Henri Bruning eindigt zijn artikel aldus: „Geven wij ons toch vooral niet over aan de funeste en exacerabe illusie, dat het einde van den oorlog, dat een Duitsche overwinning de menschen vanzelf aan onze zijde brengt. Want wat dan „vanzelf“ tot

GEMEENTE BLOEMENDAAL

Aan de openbare school g.l.o. te Overveen (Hoofd de heer W. R. Jansen) wordt gevraagd een ervaren

Onderwijzeres

in vasten dienst.

Sollicitaties met volledige en uitvoerige inlichtingen — geen stukken — binnen een week na verschijnen van dit blad aan den Burgemeester te Overveen.

GEMEENTE HAAKSBERGEN

Gevraagd een tijdelijk

Onderwijzer(es)

aan de openbare school te Honesch.

Sollicitatiestukken zoo spoedig mogelijk aan den Burgemeester van Haaksbergen.

GEMEENTE HAARLEM

Met ingang van den cursus 1944-1945 wordt aan het Gymnasium gevraagd een

LEERAAR

in de oude talen, voor een volledige betrekking. Jaarwedde rijksregeling.

Sollicitaties binnen 10 dagen aan den Burgemeester met opgave van geboortedatum, bevoegdheden, diensttijd en namen en adressen van personen, die inlichtingen kunnen verstrekken. Geen stukken overleggen. Geen bezoek dan na oproeping.

GEMEENTE NIJMEGEN

Protestantsch Christelijke School,

Hazenkampscheweg 38.

Gevraagd per 1 September a.s. een

Onderwijzer

in vasten dienst.

Brieven vóór 15 Juli a.s. aan den gemachtigde van het Bestuur, Dr. J. A. H. Knop, Marterstraat 68, Nijmegen.

GEMEENTE GOUDA

Aan het Stedelijk Gymnasium te Gouda wordt tegen 16 Augustus a.s. gevraagd: een tijdelijk

LEERAAR

in de Geschiedenis, met uitzicht op vaste aanstelling. Aantal lessen voorloopig 15.

Sollicitatie (op zegel) met levensbericht te zenden aan den Burgemeester vóór 15 Juli a.s.

GEMEENTE AMELAND

De Burgemeester der gemeente Ameland (Ile klasse) roept sollicitanten op voor de betrekking van

Onderwijzer(es)

aan de O.L. School (3-mansschool) te Hollum (Ameland).

Sollicitatiestukken vóór 10 Juli a.s. aan den Burgemeester te Nes (A.)

GEMEENTE UTRECHT

Herhaalde oproeping.

Gevraagd: een

Vakonderwijzeres

bij het v.g.l.o., voor het geven van $\pm$ 16 lessen in de eenvoudige huishoudkunde aan een drietal openbare scholen. Het bezit van de akte N VII is gewenscht. Sollicitatie op zegel, met volledige inlichtingen, vóór 10 Juli a.s. in te zenden.

GEMEENTE VLEDDER

Aan de o.l. school te Vledder (dorp) - 3 leerkrachten - wordt gevraagd: een

Onderwijzeres

in het bezit der akten j en k. Aan de school is het 7e en 8e leerj. verbonden. Het bezit van de bevoegdheid voor akten r en v strekt tot aanbeveling.

Aanmelding vóór of op 15 Juli 1944 bij den Burgemeester van Vledder (Dr.) onder bijvoeging van volledige en uitvoerige inlichtingen omtrent bevoegdheden, inlichtingen enz. Geen persoonlijk bezoek aan Burgemeester en Insp. L.O. in de insp. Heerenveen dan na oproep.

GEMEENTE GRONINGEN

Aan de H.B.S. met 5-jar. cursus B der gemeente Groningen wordt gevraagd een tijdelijk

LEERAAR

voor het geven van onderwijs in Aardrijkskunde en zoo mogelijk tevens in dat in Geschiedenis, gedurende resp. 21 en 8 uur per week. Infunctietreding 15 Aug. 1944. Salaris volgens Rijksregeling.

Inzending van sollicitaties met uitvoerige inlichtingen omtrent leeftijd, bevoegdheid en ervaring zoo spoedig mogelijk, vóór 10 Juli, aan de afdeling „Onderwijs” der gemeente-secretarie. Inlichtingen bij den Directeur Dr. K. Bos.

GEMEENTE 'S-GRAVENHAGE

De Burgemeester van 's-Gravenhage roept sollicitanten op voor de betrekking van

Onderwijzer(es)

aan de gemeentelijke school voor moeilijk opvoedbare kinderen. De mannelijke sollicitanten moeten in het bezit zijn van de hoofdakte en bevoegd zijn om onderwijs te geven in de vakken j, en r.; de vrouwelijke in de vakken j, k en r.

Sollicitaties op zegel, alsmede een bereidverklaring tot een geneeskundig onderzoek, een opgave van akten en diploma's en een bewijs of bewijzen van zedelijk gedrag over de laatste twee jaren in te zenden vóór 20 Juli 1944. Inzending van akten en diploma's kan voorloopig achterwege blijven. Salaris boven de rijksregeling, terwijl daarenboven een gemeentelijke toelage wordt toegekend voor het houden van toezicht enz. tusschen de schooltijden. Persoonlijk bezoek alleen na oproeping.

GEMEENTE GRONINGEN

Aan een in te stellen cursus voor bijzondere schoolgymnastiek in de gemeente Groningen worden gevraagd: een of meer

Onderwijzers(essen)

in lichamelijke oefening. Vereischt is het bezit van de akte voor Lichamelijke Oefening M.O., terwijl een diploma voor heilgymnastiek, massage of Mensendieck tot aanbeveling strekt. Bezoldiging f 2.50 per gegeven lesuur (ten hoogste 9 uur p. week).

Gegadigden gelieven hun (ongezegde) sollicitaties vóór 15 Juli 1944 in te zenden aan de afdeling „Onderwijs” ter gemeente-secretarie.

GEMEENTE SAPPEMEER

Aan de Oosterschool (L.O.) te Sappemeer wordt gevraagd: een tijdelijke

Onderwijzer(es)

met kans op vaste aanstelling, (art. 56, 2e lid der L.O.-wet 1920). Bezit van de akten j. en k. vereischt.

Sollicitaties binnen 7 dagen na verschijning van dit blad aan den Burgemeester. Persoonlijk bezoek alleen na oproeping.

GEMEENTE HENGLO (O.) (2e klasse)

De wnd. Burgemeester van Hengelo (O.) roept sollicitanten op voor de betrekking van

LEERAAR

in de wis- en natuurkunde, hoofdvak wiskunde, in tijdelijken dienst, aan de gemeentelijke H.B.S. met 5-jr. cursus (A en B) voor $\pm$ 20 wekelijksche lessen. Sollicitaties gericht aan den wnd. burgemeester, in te zenden aan de afdeling onderwijs en personeelszaken der secretarie, vóór 10 Juli 1944.

GEMEENTE GRONINGEN

Aan de afdelingen Middelbaar Technisch Onderwijs en Zeevaartkunde der inrichtingen voor Dag-nijverheidsonderwijs der gemeente Groningen worden vaste of tijdelijke

Leeraren

gevraagd in:

Wis- en Natuurkunde (53 uur per week),

Werktuigbouwkundige vakken (bij voorkeur een werktuigbouwkundig Ir., 26 uur per week),

Scheikunde (18 uur per week), Weg- en waterbouwkundige vakken (bij voorkeur een civiel Ir., 24 uur per week).

Infunctietreding 1 Sept. 1944. Salaris volgens Rijksregeling.

Sollicitaties, met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding, leeftijd, tegenwoordigen werkkring enz. zoo spoedig mogelijk, uiterlijk 10 Juli 1944, aan de afdeling „Onderwijs” der gemeente-secretarie. Inlichtingen verstrekken de adj.-directeuren der school Ir. W. P. Idema en H. Tjepkema.

De Schelde - Goes

Telefoon 3100 - drie lijnen

MAAKT 75% VAN ALLE NEDERLANDSCHE TURNTOSTELLEN

De hoofdcatalogus, 100 bladzijden groot, met talloze afbeeldingen wordt op aanvraag toegezonden.

MIDDELBARE TECHNISCHE SCHOOL 'S-HERTOGENBOSCH

Gevraagd tegen 1 September a.s.: een

Leeraar of assistent Werktuigbouwkunde

ongeveer 30 lesuren per week,

Leeraar of assistent Weg- en Waterbouwkunde

ongeveer 20 lesuren per week,

Leeraar Mechanica

ongeveer 20 lesuren per week.

Sollicitaties op zegel vóór 15 Juli a.s. aan den Burgemeester van 's-Hertogenbosch. Inlichtingen schriftelijk bij den Directeur. Bezoek alleen na oproep.

GEMEENTE UTRECHT

Gevraagd: een

Onderwijzeres

aan de school voor g.l.o. aan de Poortstraat 73. Het bezit der akten j en k is gewenst.

Sollicitaties op zegel, met volledige inlichtingen, vóór 10 Juli a.s. in te zenden. Benoembare leerkracht aanwezig.

GEMEENTE HILVERSUM

De Burgemeester van Hilversum (gemeente 1e klasse) roept sollicitanten op naar de betrekking van

Onderwijzeres

aan de openbare scholen nrs. 8 en 12 (scholen voor gewoon lager onderwijs).

Aanmeldingen met volledige inlichtingen (geen stukken) vóór 10 Juli a.s. aan den burgemeester. Het lidmaatschap van het Opvoedersgilde strekt tot aanbeveling. Persoonlijke kennismaking uitsluitend na oproeping.

GEMEENTE LEEUWARDEN

De Burgemeester van Leeuwarden roept sollicitanten op naar de betrekking van

HOOFD

van Gemeenteschool no. 23 (School voor G.L.O. aan de Ferd. Bolstraat). Infunctietreding 20 Nov. 1944.

Brieven (geen stukken) met opgave van leeftijd, akten en tegenwoordige functie aan den Burgemeester vóór 10 Juli 1944. Bezoek alleen na oproeping.

GEMEENTE UITGEEST (3e Klasse)

De Burgemeester van Uitgeest roept sollicitanten op voor de op 1 September 1944 vacant komende betrekking van

HOOFD

der O.L. school in het dorp Markenbinnen (gem. Uitgeest) (eenmansschool met $\pm$ 30 leerlingen).

Inzending der stukken vóór 15 Juli a.s. aan den Burgemeester.

DE COURANT Het Nieuws van den Dag

*De meest
gelesen krant
in Nederland*

Wordt meer waard

door onze beproefde, door vele autoriteiten aanbevolen individueel geleide

Mentale Training

welke Uw Zelfvertrouwen, Wilskracht, Concentratie, Geheugen en Takt versterkt, Uw spreek-, bloes- en andere angsten opheft en Uw sluimerende vermogens positief richt.

GRATIS BOEKJE

Nr. 17 met interessante artikelen en alle inlichtingen op aanvraag onder vermelding van dit blad en bijsluiting van 20 cts. postzegels voor adm. kosten

PELMAN INSTITUUT

voor Mentale Training

Damrak 68 Amsterdam Tel. 41878

Inzending van advertenties

voor „Opvoeding in Volkschen Geest” kan geschieden tot des Maandags 1e post voor het nummer van diezelfde week. Het eerstvolgend nummer verschijnt 15 Juli a.s. en vervolgens 1 x per veertien dagen op Zaterdag. Alle advertenties uitsluitend te zenden aan het adres: OUDE GRACHT 172-176 — UTRECHT.

ONDERWIJZERS- SPAARBANK

Opgericht door het Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap in 1848

Ingelegd kapitaal ruim f 13.000.000.—. Reserve kapitaal ruim f 1.800.000.—. Rente over 1944: 3 pCt.

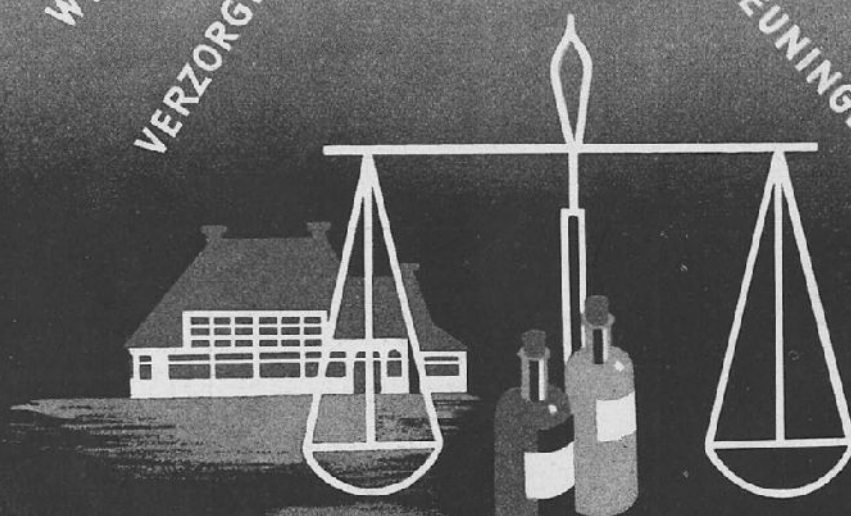
Als deelnemers kunnen toetreden allen, die bevoegdheid hebben tot het geven van onderwijs, hunne kinderen en inwonende familieleden, benevens instellingen tot het onderwijs in betrekking staande.

Inlichtingen kosteloos te bekomen

Vondelstraat 16, Amsterdam

Gemeente Giro 0 1811. Postcheque en Girodienst 2925.

RECHT OP
BYSTAND
BY ZIEKTE
VORMING
WEEZEN-
VERZORGING
ADVIEZEN
RECHTSKUNDIGE
BYSTAND
VOORSCHOTTEN
GIFTEN
ONDERSTEUNINGEN

AVLON

ALGEMEEN VOORZIENINGSFONDS VOOR LEERAREN
EN ONDERWYZERS IN NEDERLAND